

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomických věd**

Korupce a daňové úniky

Bc. Michal Sršeň

**Diplomová práce
2017**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Michal Sršeň**
Osobní číslo: **E15777**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Korupce a daňové úniky**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

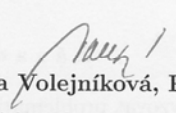
Cíl práce: analyzovat problematiku korupce v ČR s akcentem na její důsledky plynoucí z neprůhlednosti vlastnických struktur společností (firem), analyzovat tyto důsledky v souvislosti s daňovými úniky (odliv zisků právnických osob do daňových rájů), definovat negativní dopady na veřejné rozpočty, v této souvislosti analyzovat nástroje domácí hospodářské politiky v kontextu doporučení institucí OECD a EU, analyzovat proces implementace projektu "taxpacency" v podmínkách ČR.

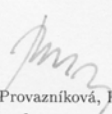
Osnova:

- Problematika korupce v ČR s akcentem na vlastnické struktury společností (firem).
- Daňové úniky - daňové ráje, dopady na veřejné rozpočty.
- Analýza projektu "taxpacency" v podmínkách ČR - taxparentní značka.
- Analýzy nástrojů domácí hospodářské politiky v kontextu s doporučením institucí EU a OECD pro boj s korupcí a daňovými úniky.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

HAVRDA, M., VONDRÁČEK, O. Korupce jako parazit. Praha: Sport-Press, 2013. 126 s. ISBN 978-80-87050-00-2
KLIMEŠOVÁ, L. Daňová optimalizace. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. 248 s. ISBN 978-80-87974-06-3
KOHOUT, P. Boj proti korupci. Praha: Úřad vlády České republiky, 2011. 125 s. ISBN 978-80-7440-053-7
VOLEJNÍKOVÁ, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Zeleneč: Profess Consulting, 2008. 390 s. ISBN 978 80-7259-055-1
VONDRÁČEK, O. Elektronické cenné papíry-Transparentnost korporátních struktur společností. Praha: Auditorium, 2013. 396 s. ISBN 978-80-87284-43-8
Transparency.org [online]. 2016 [cit 2016-06-30]. What is corruption. Dostupné z WWW: <<https://www.transparency.org/what-is-corruption/>>

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
Ústav ekonomických věd
Datum zadání diplomové práce: 4. září 2016
Termín odevzdání diplomové práce: 28. dubna 2017

doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. září 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval/a samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil/a, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 6. 2017

Bc. Michal Sršeň

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych rád poděkoval svojí vedoucí práce doc. Ing. Jolaně Volejníkové, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování této diplomové práce.

ANOTACE

Obsahem této práce je popsat problematiku korupce a daňových úniků. Práce je rozdělena do čtyř částí. První část se zabývá problémem korupce, druhá část je zaměřena na daňové úniky a problematiku daňových rájů. Ve třetí části je nastíněn problém neprůhledných vlastnických struktur společností, dále je zde představen projekt Taxparentní značky, možnosti jeho využití a proces jeho implementace. Čtvrtá část analyzuje nástroje domácí hospodářské politiky v boji proti korupci a daňovým únikům v kontextu doporučení institucí OECD a EU.

KLÍČOVÁ SLOVA

Korupce, daňové úniky, Taxparentní značka, vlastnická struktura, transparentnost, politika, zákony, daňový ráj

TITLE

Corruption and tax evasion

ANNOTATION

The content of this work is to describe the issue of corruption and tax evasion. The work is divided into four parts. The first part deals with the problem of corruption, the second part focuses on tax evasion and the issue of tax havens. The third part describes the problem of non-transparent ownership structures of companies, also here is presented the project of the Taxparent Mark, the possibilities of its use and the implementation process. The fourth part analyzes the domestic economic policy instruments in the fight against corruption and tax evasion in the context of the recommendations of the OECD and the EU institutions.

KEYWORDS

Corruption, tax evasion, Taxparent mark, ownership structure, transparency, politics, laws, tax paradise

OBSAH

ÚVOD	10
1 KORUPCE	11
1.1 POJEM A DEFINICE KORUPCE	11
1.2 ČLENĚNÍ KORUPCE	12
1.3 ZPŮSOBY MĚŘENÍ KORUPCE	14
1.4 PŘÍČINY KORUPCE	16
1.5 DŮSLEDKY KORUPCE	17
1.5.1 Ekonomické důsledky korupce	17
1.5.2 Politické důsledky korupce	19
1.5.3 Společenské důsledky korupce	19
1.6 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A INSTITUCE ZABÝVAJÍCÍ SE KORUPCÍ	20
1.7 PROTIKORUPČNÍ AGENDA VLÁDY ČR A NEVLÁDNÍ PROJEKT REKONSTRUKCE STÁTU	29
2 DAŇOVÉ ÚNIKY	33
2.1 DAŇOVÝ ÚNIK VERSUS DAŇOVÁ OPTIMALIZACE	33
2.2 PŘÍČINY VZNIKU DAŇOVÝCH ÚNIKŮ	34
2.3 DŮSLEDKY DAŇOVÝCH ÚNIKŮ	35
2.4 NÁSTROJE MĚŘENÍ	35
2.4.1 Přímé metody	35
2.4.2 Nepřímé metody	36
2.5 DAŇOVÉ RÁJE	37
2.5.1 Offshore společnosti	41
2.5.2 Onshore společnosti	42
2.5.3 Boj s daňovými ráji	42
2.6 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V BOJI PROTI DAŇOVÝM ÚNIKŮM	43
3 PROJEKT TAXPARENCY	45
3.1 NEPRŮHLEDNÉ VLASTNICKÉ A DAŇOVÉ STRUKTURY SPOLEČNOSTÍ	46
3.2 TAXPARENTNÍ ZNAČKA	50
3.3 IMPLEMENTACE PROJEKTU TAXPARENTNÍ ZNAČKY V PODMÍNKÁCH ČR	52
4 ANALÝZA NÁSTROJŮ DOMÁCÍ HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY PRO BOJ S KORUPCÍ A DAŇOVÝMI ÚNIKY V KONTEXTU S DOPORUČENÍM INSTITUCÍ EU A OECD	55
4.1 OBLAST KORUPCE	55
4.1.1 Ochrana oznamovatelů korupčních případů tzv. whistleblowerů	56
4.1.2 Zákon o státním zastupitelství a posílení nezávislosti státních zástupců	56
4.1.3 Zákon o registru smluv	57
4.1.4 Zákon o financování politických stran	57
4.1.5 Zákon o úřednících	58
4.1.6 Zákon o střetu zájmů	58
4.1.7 Zákon o finanční kontrole ve veřejné správě	59
4.1.8 Rozšíření pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu	60
4.1.9 Zprůhlednění příjemců veřejných peněz	60
4.1.10 Průhledný legislativní proces	61
4.1.11 Zákon o veřejných zakázkách	62
4.1.12 Protikorupční program	62
4.2 OBLAST DAŇOVÝCH ÚNIKŮ	63
4.2.1 Reverse - charge	63
4.2.2 Elektronická evidence tržeb	64
4.2.3 Kontrolní hlášení DPH	64
4.2.4 Daňová kobra	65
4.3 VÝSLEDKY PROVEDENÉ ANALÝZY	65
ZÁVĚR	69
POUŽITÁ LITERATURA	70

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Dopad korupce na vládní výdaje	18
Tabulka 2: Daňové ztráty způsobené daňovými ráji	38
Tabulka 3: Deset nejpopulárnějších daňových rájů	40
Tabulka 4: Stručný přehled protikorupčních opatření	66

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Graf - Srovnání velikostí šedé ekonomiky v EU v roce 2015 v % HDP	16
Obrázek 2: Graf – Výsledky ČR v rámci CPI mezi lety 1996 a 2011	22
Obrázek 3: Graf – výsledky ČR v rámci indexu CPI po roce 2012	22
Obrázek 4: Vnímání korupce ve světě v roce 2016	24
Obrázek 5: Komparace vybraných zemí podle HDP/obyvatele a hodnoty CPI v roce 2015 ...	25
Obrázek 6: Daňový únik versus daňová optimalizace	33
Obrázek 7: Populární daňové ráje ve světě	38
Obrázek 8: Graf – počet českých společností v daňových rájích mezi lety 2010 až 2016	40
Obrázek 9: Rozkrytí vlastnických struktur až po konečné vlastníky	45
Obrázek 10: Jednoduché schéma vyhýbání se korporátní dani	46
Obrázek 11: Komplexní schéma vyhýbání se korporátní dani	48
Obrázek 12: Příklad Taxparentní značky	51

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
Kč	Koruna česká
\$	Dolar
€	Euro
HDP	Hrubý domácí produkt
DPH	Daň z přidané hodnoty
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
TI	Transparency International
TZ	Trestní zákoník
GRECO	Skupina států proti korupci
EPAC	Evropští partneři proti korupci
UNCAC	Úmluva Organizace spojených národů proti korupci
IACA	Mezinárodní antikorupční akademie
atd.	a tak dále
mld.	miliarda
ml.	milión
např.	na příklad
tzv.	tak zvaný
EET	Elektronická evidence tržeb
FDI	Přímé zahraniční investice
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
ČSÚ	Český statistický úřad
CPI	Index vnímání korupce

ÚVOD

Klíčovým problémem ve východní Evropě je korupce, klíčovým problémem v západní Evropě jsou daňové úniky. A v ČR, která leží ve střední Evropě, se tyto dva problémy spojují. Oba problémy mají většinou společnou příčinu, neprůhledné vlastnické a daňové struktury nadnárodních společností.

Vymýtit korupci a daňové úniky je prakticky nemožné, a proto v současnosti státy usilují alespoň o snižování či eliminaci jejich dopadů. I proto je důležité o korupci a daňových únicích otevřeně hovořit, definovat je a snažit se měřit jejich velikost.

Korupce se dotýká všech občanů bez ohledu na národnost či vzdělání. Není záležitostí jen moderní doby, její kořeny sahají až do období starověké Indie či antického Řecka. Zde již nacházíme poznatky o zneužívání postavení státními úředníky či politiky v jejich prospěch. Korupce může být drobná nebo velká, organizovaná nebo neorganizovaná. Projevuje se podplácením, úplatky, vydíráním, zastrasováním, neoprávněnými příjmy či výhodami.

Další velkou kapitolou, která bezprostředně souvisí s korupcí, je problematika daňových úniků. Špatný výběr daní a daňové úniky mohou mít až fatální následky pro fiskální politiku státu, daňové příjmy totiž mají v dnešní době zcela nezastupitelnou roli pro financování veřejných rozpočtů. Nedostatečné zajištění zdrojů pro financování veřejných rozpočtů, může vést k tlaku na další zvyšování celkové daňové zátěže, v horším případě až k enormnímu zvýšení zadluženosti státu.

ČR, podobně jako jiné státy se snaží korupci a daňovým únikům zabránit, přijímáním různých legislativních i nelegislativních opatření. Některé opatření již v praxi fungují, o jiných se v současnosti intenzivně diskutuje, nebo se právě zavádějí. Existují také různé alternativní způsoby, jak řešit problém korupce a daňových úniků, jedním z nich je projekt Taxparentní značky, který se snaží uvést do praxe organizace Transparency International.

Cílem této práce je analyzovat problematiku korupce v ČR s akcentem na její důsledky plynoucí z neprůhlednosti vlastnických struktur společností (firem), analyzovat tyto důsledky v souvislosti s daňovými úniky (odliv zisků právnických osob do daňových rájů), definovat negativní dopady na veřejné rozpočty, v této souvislosti analyzovat nástroje domácí hospodářské politiky v kontextu doporučení institucí OECD a EU, analyzovat proces implementace projektu „taxparentcy“ v podmínkách ČR.

1 KORUPCE

Korupce je jedním z nejpálčivějších problémů současnosti. V různých státech se projevuje s různou intenzitou bez ohledu na politický, hospodářský a náboženský systém či ekonomickou vyspělost země. Korupce postihuje jak veřejný sektor, tak sektor soukromý. Svá korupční specifika mají země bohaté i chudé, rozlehlé i malé a vyznačuje se jimi každá oblast lidské činnosti.

1.1 Pojem a definice korupce

S pojmem korupce se setkáváme v dnešní době často a ve společnosti se tento pojem vyskytuje již delší dobu. Vznik korupce je spojen hlavně se vznikem států, státních zřízení a s rozvojem politiky a moci. Původ samotného pojmu korupce vychází z latinského výrazu „rumpere“, který v překladu znamená zlomit, rozlomit či přetřhnout. Samotná definice pojmu pak vychází z latinského výrazu „corruptus“, který znamená následek takového zlomu. Tento termín v překladu znamená znečištěný, zkažený, zvrácený či podplacený. Jde tedy o následek určitého nekalého jednání, které způsobí, že dotyčný je donucen ke změně jeho postojů, zásad a názorů. Za korupční jednání jsou tak považovány veškeré činnosti, ze kterých neoprávněná osoba získává prospěch, a za tento prospěch poskytuje materiální i nemateriální výhody tomu, kdo tento prospěch poskytuje. [58]

Definovat korupci je ale poměrně obtížná záležitost. Např. Transparency International definuje korupci jako: „*Zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu.*“ [45]

Český trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb., též „TZ“) zná pouze přesně stanovené trestné činy, z nichž některé se dají podřadit pod definici korupce, ale sám nikde s tímto pojmem nepracuje. Nejtypičtějším příklady takových trestných činů jsou: přijetí úplatku (§ 331 TZ), podplácení (§ 332 TZ) a nepřímé úplatkářství (§ 333 TZ). Nejedná se o trestné činy spojené pouze s úředními osobami, ale může se jich dopustit kdokoliv v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu. [45]

Obecně můžeme korupci charakterizovat jako vztah mezi dvěma subjekty, ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou i poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak očekává za tuto poskytnutou výhodu protislužbu, ať už materiální či nemateriální povahy.

Pojmy související s korupcí

Nepotismus - vyjadřuje různou formu upevňování a rozšiřování vlivu jednice ve významném společenském postavení díky prosazování vlastních příbuzných či přátel do lukrativních společensky vlivných pozic a rolí. Tento jev se vyskytuje nejen ve veřejném, ale i v soukromém sektoru.

Lobbing – jedná se o prosazování zájmů určité skupiny v rámci politického procesu např. při schvalování legislativy. Lobbing vznikl v USA, kde tento termín označuje informační a politickou angažovanost firem. Lobbing ale mohou provádět i politické strany či různá zájmová a regionální hnutí. V současnosti v mnoha zemích existují pravidla, podle kterých se lobbisté musí řídit, aby jejich činnost byla transparentní a kontrolovatelná.

Klientelismus – tímto termínem označujeme upřednostňování přátel či spřízněných skupin. Jedná se o nejrozšířenější formu korupce, která se často vyskytuje v politickém prostředí. Statky jsou rozdělovány na základě známostí a protekcí.

Darování či dar – úplatky se velmi často zaměňují za dary. Hlavní rozdíl mezi darem a úplatkem je, že dar je vždy předáván veřejným způsobem a původně neměl žádnou ekonomickou funkci na rozdíl od úplatku.

1.2 Členění korupce

Členění korupce existuje podle určitých kritérií hned několik. Nejjednodušší je dělit korupci podle rozsahu na tzv. malou a velkou korupci. Dále je možné dělit korupci např. podle oblasti výskytu, nebo podle využití soukromých prostředků k ovlivňování veřejných rozhodnutí.

a) Členění korupce podle rozsahu [58]:

- **Malá korupce** – je spojena s každodenním životem lidí. Většinou se jedná o drobné úplatky, které lidem spíše usnadňují život, než že by poskytovaly nějaké zvláštní výhody. Může se jednat např. o podplácení níže postavených úředníků. Tato forma korupce není považována za nebezpečnou, nicméně četností výskytu může způsobit větší škody než korupce velká. Malá korupce bývá často podmínkou pro fungování korupce velké.
- **Velká korupce** – jedná se o korupci závažnou a organizovanou, plynou z ní velké zisky. Má značný negativní dopad na společnost ve smyslu ekonomickém i morálním.

b) Členění korupce podle oblasti výskytu [58]:

- **Vnitřní korupce** – jedná se o korupci ve vnitřním úředním styku, vyskytuje se mezi zaměstnanci ve veřejné správě. Výsledkem není zpravidla peněžní zisk, ale získání lepšího pracovního postavení.
- **Politická korupce** – je často spojována s vnitřní korupcí, protože veřejné funkce jsou často spojeny s politickou mocí. Zahrnuje také nestandardní vztahy mezi soukromým a politickým sektorem.
- **Korupce ve státní správě** – jedná se o případy korupce, kdy je nakládáno se státním majetkem a o korupci ve státní správě, především v celní správě a v oblasti daní.
- **Korupce v municipalitách** - jedná se o oblast samosprávných orgánů. Je typická u volených představitelů samospráv, ale i starostů, členů obecních zastupitelstev a zaměstnanců úřadů.
- **Korupce ve veřejném sektoru** – jedná se o korupci v oblastech, na kterých má společnost zvláštní zájem, např. veřejné zdravotnictví, školství, policie, armáda a soudnictví.
- **Korupce v soukromém sektoru** – je běžně považována za běžnou součást konkurenčního boje a to jak uvnitř soukromé sféry (např. prodej manažerských pozic), tak mezi jednotlivými ekonomickými subjekty.
- **Korupce v médiích** – tato forma korupce se začala vyskytovat především v poslední době a to především v souvislosti se zvyšujícím se vlivem médií ve zprostředkování informací.

c) Členění korupce podle využití soukromých prostředků k ovlivňování veřejných rozhodnutí [58]:

- **State capture** – vedení soukromé společnosti se snaží ovlivňovat úřední osoby. Společnosti uplatňují svoji moc tak, že „ohýbají“ zákony ve svůj prospěch, prostřednictvím nezákonných a netransparentních plateb úředním osobám.
- **Business capture** – jedná se o korupci mezi úředními osobami a vedením společnosti, kdy úřední osoby (představitelé státu) vydírají obchodní společnosti, které chtějí získat státní zakázky. U této formy korupce dochází ke korupčnímu paradoxu, kdy podnikatelé musí uplácat, aby si koupili „spravedlnost“, tj. aby dosáhli na stejné „startovní podmínky“ jako ostatní, a tedy vlastní korupcí bojují s korupcí jiných.

d) Další členění korupce [58]:

- legální a ilegální;
- peněžní a nepeněžní;
- očekávaná a nahodilá;
- krátkodobá a dlouhodobá;
- přímá a nepřímá.

Za další formu korupce můžeme považovat tzv. **samo-korupci (self-corruption)**. Tento termín vystihuje situaci, kdy subjekt korumpovaný vystupuje zároveň i jako subjekt korumpující. Samo korumpující subjekt musí disponovat takovou pravomocí, v rámci níž může využít svůj vliv a rozhodnout v dané věci ve svůj prospěch.

Základní členění korupce v soukromém sektoru [26]:

1. Korupce uvnitř společností (In house), které se dopouštějí členové statutárních orgánů, zaměstnanci a vlastníci a jedná se hlavně o defraudaci či tunelování.
2. Korupce mezi představiteli obchodní společnosti a dodavateli či zákazníky. Jde o tzv. „komerční korupci“ v podobě klasických provizí či úplatků.
3. Korupce mezi různými obchodními společnostmi, jedná se o tzv. „konkurenční korupci“, kdy dochází k zákulisním dohodám mezi jednotlivými hráči na trhu a vytváření kartelů, které pak mohou např. poškozovat trh nebo zákazníky a manipulovat výběrová řízení.

1.3 Způsoby měření korupce

Podle způsobu sběru a vyhodnocování dat je možné rozčlenit způsoby měření a hodnocení korupce do čtyř skupin [58]:

- expertní hodnocení;
- průzkumy veřejného mínění;
- studie a analýzy vycházející ze složených indexů;
- studie a analýzy vycházející z objektivních dat.

Expertní hodnocení – experty zde mohou být např. ratingové agentury či konzultanti mezinárodních organizací. Jejich pohled bývá zpravidla objektivnější, než pohled místních respondentů. Vyjadřují nejčastěji míru ekonomického, politického a finančního rizika či míru transparentnosti podnikatelského prostředí pro potřeby zahraničních investorů.

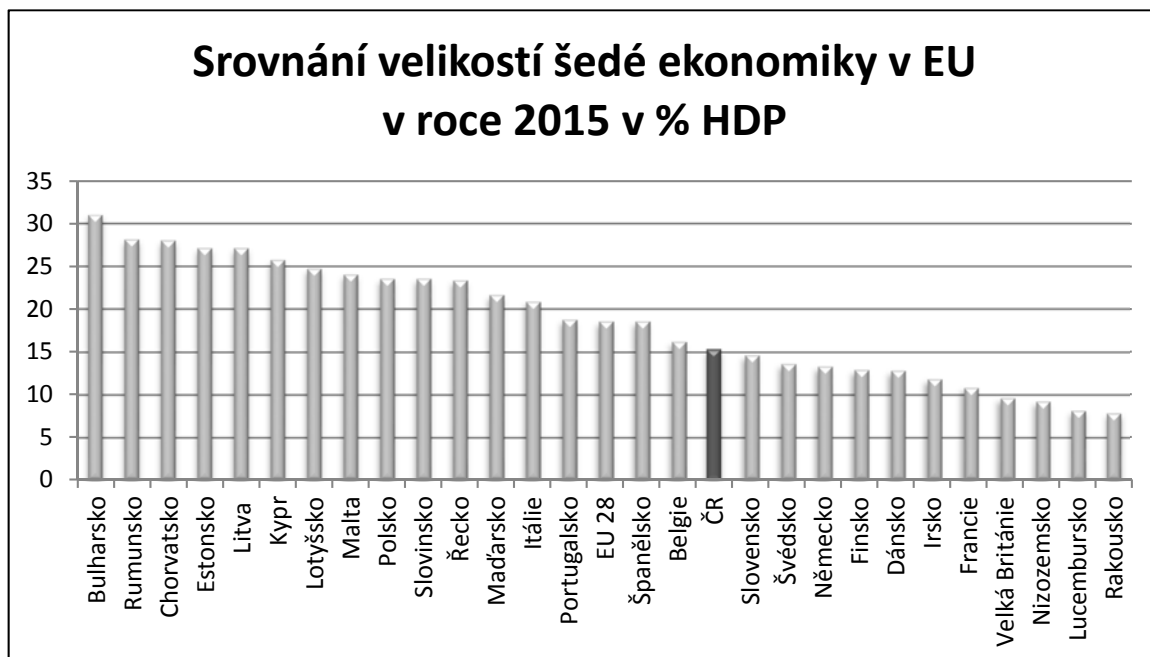
Průzkumy veřejného mínění (šetření v rámci firem a obyvatel) – údaje od obyvatel nebo firem jsou zpracovávány pomocí standartních statistických metod. Tyto průzkumy mohou být nepřesné z důvodu toho, že globalizují názory veřejnosti (jsou zkresleny aktuální politickou a ekonomickou situací). Na druhou stranu tyto průzkumy vyjadřují názory těch, kterých se korupce dotýká nejvíce. Místní respondenti navíc lépe znají domácí prostředí, tudíž dokáží lépe pojmenovat podoby a formy korupce v jejich zemi.

Studie a analýzy vycházející ze složených indexů – jejich velkou výhodou je to, že zahrnují více informací a tedy eliminují jednostranné odchylky získaných výsledků. Jsou konstruovány spojením několika již existujících indikátorů korupce. Do této kategorie také patří v současnosti asi nejznámější a nejpoužívanější ukazatel korupce Index vnímání korupce, který je od roku 1995 každoročně sestavován mezinárodní nevládní organizací TI.

Studie a analýzy vycházející z objektivních dat – kalkulují se na základě tvrdých, objektivně měřitelných dat. Základem objektivních šetření je zpravidla kvantifikace poměru obchodních transakcí spojených s korupčními platbami a úplatky státních úředníků.

Skutečný rozsah korupce opravdu změřit zatím neumíme. Jako nejvhodnější ukazatel se jeví rozsah šedé ekonomiky. Šedá, neboli stínová ekonomika, totiž v sobě nezahrnuje naše dojmy a nálady, ale skutečný rozsah korupčních aktivit. Do šedé ekonomiky se zahrnují jakékoliv ekonomické činnosti a vztahy, které porušují běžně užívané normy etické, společenské, morální a obchodní: např. daňové úniky, práce načerno, praní špinavých peněz a rovněž v sobě zahrnuje korupci. Šedá ekonomika však není přímo měřitelná. Nemožnost jejího přesného měření ale neznamená, že bychom se jí nemohli zaobírat. Veškeré legální ekonomické aktivity tj. všechny vyprodukované statky a poskytnuté služby neumíme rovněž přesně změřit, ale jen odhadnout pomocí ukazatele hrubého domácího produktu. Stejně to platí i o korupci, resp. šedé ekonomice.

Na obrázku č. 1 můžeme vidět graf srovnání velikostí šedé ekonomiky v EU v roce 2015, šedá ekonomika je zde vyjádřena, jako % z HDP. Z 28 evropských zemí je ČR za rok 2015 na 12. místě s velikostí šedé ekonomiky ve výši 15,3 % HDP, těsně za Slovenskem (14,6 %), které je jedinou zemí východní Evropy s menším rozsahem šedé ekonomiky než má ČR. Jen o dvě příčky před námi je Švédsko, všemi bojovníky s korupcí udávaný vzor nezkorumpované země (13,6 %). ČR je s 15,3 % výrazně pod průměrem 28 zemí EU (18,5 %) a hluboko pod celosvětovým průměrem (31,2 %, data za rok 2014). Nejnižší míra šedé ekonomiky ze zemí EU je v Rakousku (7,8 %) a naopak největší v Bulharsku (31 %). [9]

Obrázek 1: Graf - Srovnání velikostí šedé ekonomiky v EU v roce 2015 v % HDP

Zdroj: upraveno podle [6]

1.4 Příčiny korupce

Korupce má mnoho příčin, ale obecně je hlavní příčina korupce přisuzována majetkovému systému aktuálního nastavení lidské společnosti. Lidská touha po zisku, moci, úspěchu, kariéře, materiálních statcích, atd. dává jednoznačně prostor a příčinu pro vznik korupce. Příležitost pro korupci nastává všude tam, kde jsou veřejným činitelům svěřovány pravomoci.

Za hlavní příčiny vzniku korupce jsou považovány především následující aspekty [15]:

- monopolizující efekt;
- dysfunkce systémů;
- rozhodovací pravomoc;
- nedostatek transparentnosti.

Monopolizující efekt – na trhu se může vyskytovat malý počet firem v určitém odvětví, které tento trh mohou kontrolovat a vykazovat určité prvky monopolního chování. Když je počet firem v odvětví nízký na trhu v tu chvíli chybí konkurenční prostředí a otevírá se zde prostor pro různé korupční praktiky.

Dysfunkce systémů – jedná se o dysfunkci právního, ekonomického, kulturního, administrativního a politického systému. Dysfunkce daných systémů rozšiřuje a otevírá prostor pro korupční jednání.

Rozhodovací pravomoc a nedostatek transparentnosti – široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivců nebo organizací, musí jít ruku v ruce s transparentností. Nesmí dojít k existenci nízkého počtu kontrolních mechanismů, čímž by se snížila možnost následné kontroly a otevřel prostor pro korupční jednání.

1.5 Důsledky korupce

Korupce se netýká jen některých částí společnosti, ale jedná se o „nemoc“ celého systému, která zasahuje, jak do nejspodnějších vrstev společnosti, tak i do těch nevyšších. Důsledky korupce pak může pozorovat na poli ekonomickém, politickém a hlavně celospolečenském. Celkové náklady korupce pak dopadají jak na veřejný tak soukromý sektor, ale i na všechny daňové poplatníky.

1.5.1 Ekonomické důsledky korupce

Korupční chování s různou intenzitou ovlivňuje celou řadu národních i mezinárodních procesů. Korupce má negativní vliv na [57]:

- celkové investice ve vztahu k HDP;
- zahraniční obchod a FDI;
- veřejný sektor a veřejné výdaje;
- efektivitu a funkci trhu;
- transakční náklady, nejistotu a riziko.

Negativní vliv na celkové investice ve vztahu k HDP

Korupce má negativní vliv na investiční aktivitu firem, jak dokazuje celá řada studií. Data ukazují, že zvýšení korupce o jeden bod na škále od 0 – 10 vede k poklesu investic přibližně o 1 – 2,8 %. Důvodem poklesu investic v případě zvýšení korupce je nejistota, zvýšení nebezpečí nezdaru, snížení zajištění a vymahatelnosti práv a dále také zvýšení dodatečných nákladů (např. na zahlazení stop po korupci, jedná se především o tzv. bribe tax – dodatečný náklad, který má pro podnik charakter daně). [2]

Negativní vliv na zahraniční obchod a FDI

Růst mezinárodního obchodu vytvořil mnoho příležitostí platit úplatky. Velmi často jsou takové úplatky nazývané provize či odměny. Společnost, která zaplatí, může získat důležitý nebo lukrativní kontrakt. Výše úplatku je v takovém případě přímo úměrná důležitosti kontraktu.

Na FDI má korupce v krátkém období poměrně malý vliv, hlavně z důvodu nízké mobility. V dlouhém období může mít korupce způsobit pokles FDI či dokonce odchod investorů ze země. Tento fakt může být obzvlášť důležitý pro malé otevřené ekonomiky, kde FDI představuje poměrně důležitou část investic. Lze očekávat, že díky náhlému vzrůstu korupce v zemi může dojít k velkým odlivům kapitálu ze země, finanční nerovnováze, devalvaci měny či dokonce i finanční krizi v dané zemi.

Negativní vliv na vládní sektor a veřejné výdaje

Korupce je také příčinnou vládních selhání. Dále může korupce zkomplikovat řadu vládních projektů, čímž ještě více přispívá k nejednoznačnosti, neprůhlednosti a špatné kvantifikaci ceny a nákladů. Výsledkem je pak nárůst nákladů na vládní projekty, je zde navíc i vysoké riziko, že projekt bude mít zpoždění a sníží se jeho výsledná kvalita. V neposlední řadě vede korupce také k relativnímu zvýšená veřejných výdajů na HDP.

V minulosti byly prováděny různé ekonomické výzkumy: Gupta – de Melo – Sharan (2000), Tanzi – Davoodi (2000), Mauro (1999), Ghura (1998), které měřily negativní důsledky zhoršení korupce o jeden stupeň na škále 0 až 10 na vládní sektor. Některé ekonomické důsledky na vládní sektor shrnuje tabulka č. 1. Např. pokud se zhorší korupce o jeden stupeň, tak podíl veřejných výdajů se zvýší o 0,5 % vůči HDP na hlavu.

Tabulka 1: Dopad korupce na vládní výdaje

Vliv na:	Změna HDP na hlavu o (v %)
Podíl armádních výdajů na HDP	+1,0
Podíl vládních příjmů na HDP	-0,1 až -4,5
Podíl výdajů na vzdělání vůči HDP	-0,7 až -0,9
Podíl výdajů na zdravotnictví vůči HDP	-0,6 až -1,7
Podíl daňových příjmů na HDP	-1 až -2,9
Podíl veřejných výdajů na HDP	+0,5
Snížení kvality komunikací	-2,2 až -3,9

Zdroj: upraveno podle [35]

Negativní vliv na efektivitu a funkci trhu

Nižší efektivita z důvodů růstu nákladů na placení úplatků, neproduktivnímu trávení času vyjednáváním na úřadech a časovým zpožděním. Korupce také odrazuje od inovací, zvyšuje rozdíly mezi firmami a podkopává konkurenci na trhu.

Negativní vliv na transakční náklady, nejistotu a riziko

Korupční dohody jsou nevymahatelné, nebo vymahatelnost existuje jen s vysokými transakčními náklady. Nezanedbatelnou položku zde také mohou tvořit náklady na další utajení korupčních aktivit.

Další ekonomické důsledky korupce [2]:

- zvýšení cen v administrativě;
- snížení celkové částky určené na veřejné účely a odčerpávání vládních zdrojů;
- zvýšení rozpočtové náročnosti;
- zkomplikování vládních procedur a regulací;
- rozšiřování byrokratického aparátu;
- nejrůznější druhy zpoždění;
- poskytování některých nadbytečných služeb z veřejných zdrojů na jedné straně a zanedbávání některých veřejných služeb na straně druhé.

Výsledkem všech výše uvedených faktorů je zpomalení investiční činnosti a ekonomického růstu. Ačkoliv na ekonomický růst působí mnoho faktorů, může je korupce vážně poškodit, zejména dostaneme-li se do stádia tzv. nekontrolované a systematické korupce.

1.5.2 Politické důsledky korupce

Mezi ekonomickými a politickými důsledky a náklady korupce existuje rozdíl. Zatímco ekonomické důsledky jsou víceméně dobře kvantifikovatelné. Oproti tomu kvantifikace politických nákladů s sebou přináší určité obtíže. Rozlišujeme zde krátkodobé a dlouhodobé hledisko.

Z krátkodobého hlediska lze mezi politické důsledky korupce zařadit především ztrátu důvěry občanů k Vládě a veřejným institucím jako takovým, dále korupce vede k elitářství a ohrožuje systém veřejného řádu.

Z dlouhodobého hlediska pak hrozí ztráta důvěry v politický systém a jeho legitimitu, ztráta důvěry v právní stát a v neposlední řadě je zde nebezpečí ztráty důvěry okolních zemí vůči ČR. Může být narušena demokracie a společenský řád.

1.5.3 Společenské důsledky korupce

Zde se může jednat o preferování nekompetentních úředníků, známostí a těch, kteří mají kontakty, čímž se do určité míry snižuje riziko odhalení korupčního jednání, a vzniká tak

příležitost k formování elit. Velmi skryté a neveřejné korupční praktiky pak mohou vést k posílení klientelismu uvnitř i mezi těmito elitami. Dále mezi společenské důsledky korupce můžeme zařadit i příčinnou souvislost mezi korupcí a úrovni demografického vývoje, úrovni ve zdravotnictví nebo školství.

Kromě toho, že korupce destabilizuje instituce, také redistribuuje bohatství a moc na bohaté a privilegované. Vytváří se tak paralelní mocenské struktury, které nemají původ v demokratických procedurách, čímž jsou ohroženy základní principy demokratického státu, neboť distribuce moci může jejich prostřednictvím probíhat na základě jiných než ústavních kritérií.

Existuje také příčinná souvislost mezi korupcí a úrovní zdravotnictví a mrháním potřebnými zdroji. Bylo spočítáno, že zhoršení korupce o jeden bod na stupnici 0 až 10 vede k nárůstu dětské úmrtnosti o 1,1 až 2,7 dětí na 1000 živě narozených dětí. Obdobná souvislost existuje i ve školství, resp. vzdělávání. Ceteris paribus zhoršení korupce o jeden bod na stupnici 0 až 10 vede ke zvýšení počtu žáků, kteří řádné studium nedokončí o 1,4 až 4,8 %. Tím dochází i k poklesu disponibilní kvalifikované pracovní síly. [2]

Korupční prostředí tedy zvyšuje náklady státu, snižuje efektivitu investiční činnosti a ohrožuje důvěru občanů v právní stát a v bezpečnost státu.

1.6 Mezinárodní organizace a instituce zabývající se korupcí

V současné době jednotlivé státy, mezinárodní společenství a mezinárodní organizace vyvíjejí značné úsilí v boji proti korupci. Jedná se především o uzavírání mezinárodních antikorupčních smluv, o sdružování v různých mezinárodních organizacích či podporu výzkumu a analýz korupce. ČR je např. členem skupiny Světové banky, skupiny GRECO, organizace OECD a dalších mezinárodních společenství. Také se účastní řady mezinárodních konferencí, kde si jednotlivé státy předávají informace a zkušenosti související s bojem s korupcí. Mezinárodní spolupráce je určitou deklarací snahy o zvýšení důvěryhodnosti ČR pro zahraniční vlády a investory.

Významné instituce zabývající se měřením a bojem s korupcí:

- Transparency International (TI);
- Světová banka;
- Skupina států proti korupci (GRECO);
- Evropští partneři proti korupci (EPAC);
- Úmluva Organizace spojených národů proti korupci (UNCAC);

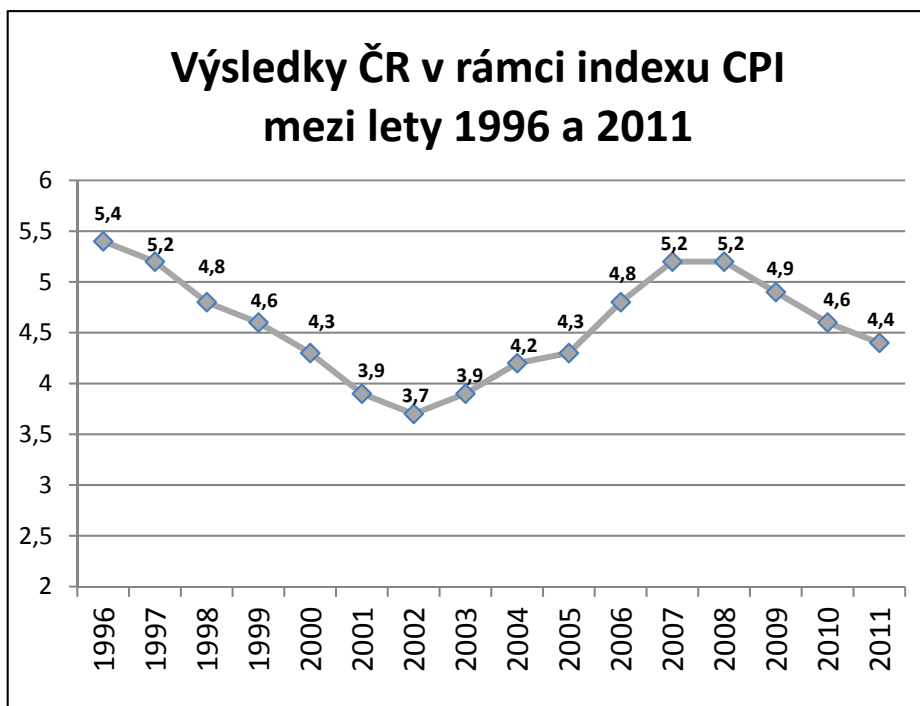
- Mezinárodní antikorupční akademie (IACA);
- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD);
- Evropská unie (EU).

Transparency International (TI)

TI je mezinárodní nevládní nezisková organizace bojující proti korupci, vznikla v roce 1993 a dnes má více než 80 národních poboček. TI od roku 1995 vydává Index vnímání korupce (CPI). Index CPI, se zaměřuje na korupci ve veřejném sektoru a seřazuje země podle stupně vnímání existence korupce mezi úředníky veřejné správy a politiky.

Protože korupce není dobře měřitelný jev, tak není index CPI postaven na exaktních datech, jako je například počet lidí odsouzených za korupci (což by vypovídalo spíše o efektivnosti soudů jednotlivých států než o reálném stavu korupce). Místo toho se používá měření vnímání korupce formou veřejných průzkumů. Dotazování jsou ti, kteří s ní mohou přijít do kontaktu. Ve snaze o co nejvyšší vypovídající hodnotu index CPI, kombinuje více průzkumů s odlišnou metodikou. Průzkumy jsou sestaveny z dotazování podnikatelů, expertů a analytiků, v minulosti byla dotazována i veřejnost. Kvůli větší efektivitě jsou do celkových výsledků zahrnuty jen státy s minimálně třemi průzkumy. U každého státu se až do roku 2011 započítávaly i výsledky z předchozích let, důvodem byla snaha, aby nedocházelo k velkým rozdílům mezi jednotlivými roky způsobeným například případnými velkými korupčními skandály. V roce 2012 došlo ke změně metodiky a mj. se do výsledků začaly zahrnovat pouze údaje z příslušného roku, aby se lépe projevil změny za daný rok. Od roku 2012 se také používá škála 0-100, zatímco do roku 2011 byly výsledky udávány na škále 0-10 (v obou případech vyšší číslo znamená menší množství vnímané korupce). Vzhledem k této změně metodiky nelze objektivně porovnávat bodové ohodnocení jednotlivých zemí před a po roce 2012. [21]

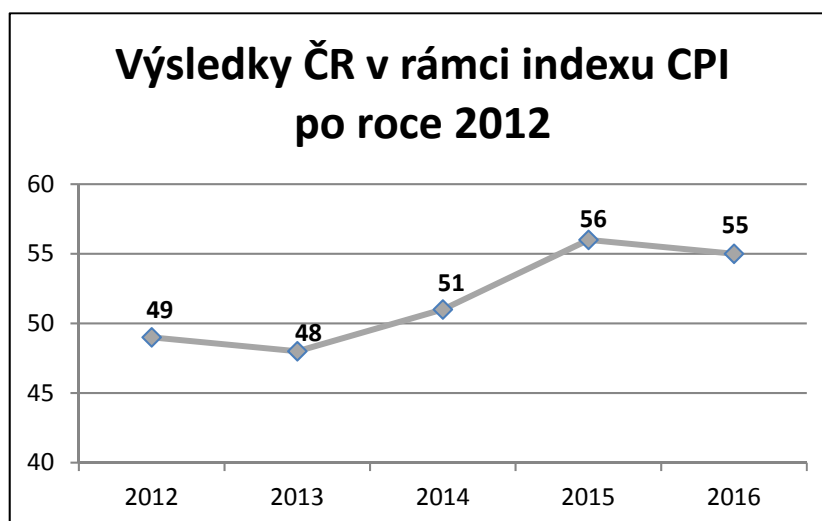
Na obrázku č. 2 můžeme vidět výsledky ČR, v rámci indexu CPI mezi lety 1996 až 2011, tedy před změnou metodiky výpočtu. Nejlepší si ČR v těchto letech vedla v roce 1996, kdy dosáhla na 5,4 bodu z 10 možných. Nejhorší naopak v roce 2002, když dosáhla pouze na 3,7 bodu.

Obrázek 2: Graf – Výsledky ČR v rámci CPI mezi lety 1996 a 2011

Zdroj: upraveno podle [49]

Na obrázku č. 3 může vidět výsledky ČR, v rámci indexu CPI po roce 2012, tedy už po změně metodiky. Nejlepšího výsledku dosáhla ČR v roce 2015, kdy získala 56 bodů z celkových 100 možných a nacházela se na 37. místě v pořadí států, to představovalo její nejlepší umístění v historii. V roce 2016 neudržela ČR pozitivní trend, získala 55 bodů a v pořadí států se propadla o 10 míst na 47. pozici. K evropskému průměru, který je 65 bodů tak má ČR stále daleko.

Obrázek 3: Graf – výsledky ČR v rámci indexu CPI po roce 2012

Zdroj: upraveno podle[49]

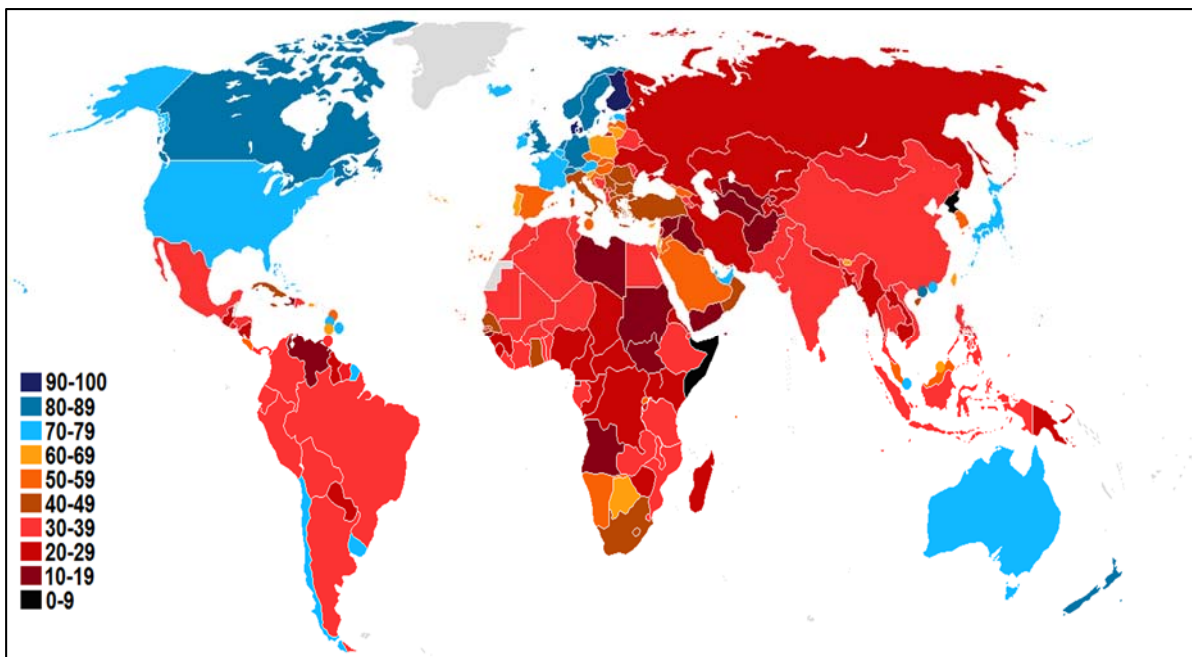
Vzhledem k tomu, že současná pozice ČR v indexu CPI, neodráží nějakou jednotlivou událost nebo rozhodnutí, ale spíše představuje odraz dlouhodobějšího trendu, musíme důvody současného hodnocení ČR v posledních letech hledat nejen v působení a opatřeních současné vlády Bohuslava Sobotky, ale i v opatřeních nastartovaných vládou Petra Nečase a vicepremiérky pro boj s korupcí Karoliny Peake.

Na současnou pozici ČR v indexu CPI, se podle TI nejvíce podepsala následující opatření [48]:

1. Razantnější a důslednější přístup orgánů činných v trestném řízení proti korupčním trestným činům, zvláště složitějšího a organizovaného charakteru.
2. Podařilo se rozbít klientelistické systémy, kdy o důležitých veřejných záležitostech rozhodovali kontroverzní osoby z šedé zóny.
3. Tlak na legislativní a systémové změny iniciované platformou Rekonstrukce státu.
4. Zvýšený důraz na kvalitu a integritu veřejných institucí spolu s větším zaměřením na účelné a hospodárné nakládání s veřejnými financemi.
5. Skupiny angažovaných občanů na místní úrovni vstoupily do komunální politiky, v řadě obcí se dostaly k moci a začaly rušit zaběhnutá korupční schémata. Zároveň se jimi tlačená opatření stávají v řadě měst a obcí normou.
6. Pozitivní prvky se objevují i v různých segmentech soukromého sektoru.
  - V řadě firem vzniká výrazný tlak na zavádění vnitřních protikorupčních mechanismů.
  - Firmy začínají nastavovat whistleblowerské¹ mechanismy a umožňují nahlašovat nekalé praktiky a podvody svých zaměstnanců a zákazníků.

---

¹Whistleblower je zaměstnanec nějaké organizace, který ohlásí protiprávní nebo nezákonnou činnost na pracovišti, která se děje se souhlasem jeho nadřízených a jde proti veřejnému zájmu či ohrožuje veřejnost. Podmínkou zde je že ohlašovatel jedná v dobré víře a nesleduje vlastní prospěch a že situaci nelze vyřešit interními mechanismy.

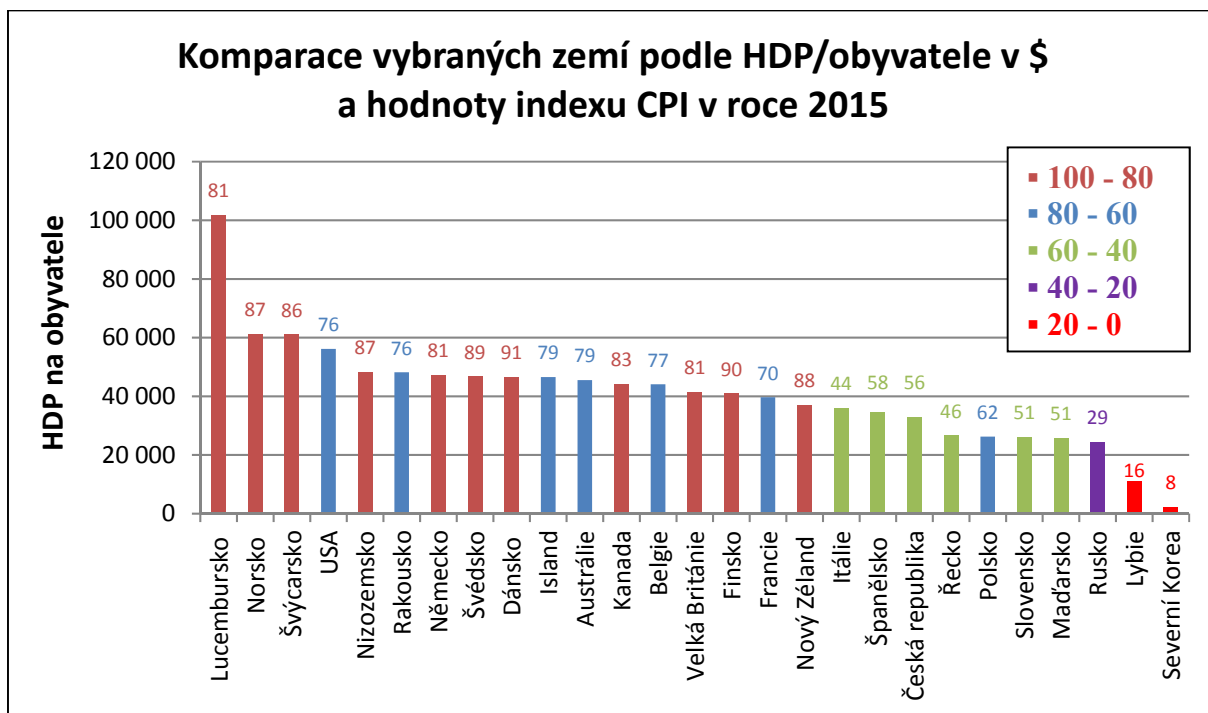
Obrázek 4: Vnímání korupce ve světě v roce 2016

Zdroj: [61]

Na obrázku č. 4 může vidět, jak byla výše korupce vnímána ve světě v roce 2016. Modrou barvou jsou zobrazeny země s nízkým indexem vnímání korupce, červenou barvou naopak země s vysokým vnímáním korupce. V evropských zemích je nejnižší korupční prostředí ve Skandinávii. Nejmenší míra korupce v Evropě byla naměřena v Dánsku a Finsku, naopak největší míra korupce v Rumunsku.

Na obrázku č. 5 můžeme vidět graf, ze kterého je patrné, že existuje souvislost mezi velikostí korupce a velikostí HDP na jednoho obyvatele v dané zemi. Země s vyšším indexem CPI, tedy menší mírou korupce, dosahují vyšších hodnot HDP na obyvatele, než země s nižším indexem CPI a tedy větší mírou korupce. Na obrázku č. 5 můžeme vidět, že státy které dosáhly hodnoty CPI indexu alespoň 60, se umístily v první polovině vybraných zemí. Nejvyšší HDP na obyvatele z vybraných zemí má Lucembursko, konkrétně 101 926 \$ a hodnotu CPI indexu má 81. Naopak nejhůře dopadla Severní Korea, která má HDP na obyvatele 2 300 \$ (jedná se pouze o odhad) a hodnotu CPI indexu pouze 8. ČR se nachází v druhé, horší polovině vybraných zemí.

Obrázek 5: Komparace vybraných zemí podle HDP/obyvatele a hodnoty CPI v roce 2015

Zdroj: vlastní zpracování

Globální barometr korupce 2016 v ČR

Globální barometr korupce vydává TI, nejedná se o Index vnímání korupce, kde jsou dotazováni experti. Tento barometr je výhradně sestaven na základě veřejného mínění a zkoumá tak názory široké veřejnosti. TI se při přípravě barometru v roce 2016 dotazovala téměř 60 tisíc občanů ve 42 zemích Evropy a Střední Asie na jejich zkušenosti s korupcí v každodenním životě. Formy dotazování jsou především tváří v tvář, telefonické nebo online dotazníky. Průzkumu v ČR se zúčastnil reprezentativní vzorek ve věkové kategorii 18+ v celkovém počtu 1 532 respondentů. Na otázku, zda za posledních 12 měsíců poskytla jejich domácnost úplatek za veřejné služby, odpovědělo kladně 9 % českých respondentů. Sousední domácnosti v Polsku a na Slovensku se přiznaly k úplatkům v 7 %, resp. 12 %. Nejlépe dopadla Velká Británie s 0 %, a hned po ní Švédsko s 1 %. Většina respondentů považuje korupci v ČR za závažný problém. Dotazovaní také odpověděli, že si Vláda nepočíná v potírání korupce dobře. Za problém se středním rizikem uvedli korupci členů parlamentu. Většinově se také shodli, že lidé v ČR dávají úplatky v menší míře, ale zároveň není běžné korupci oznamovat. [51]

Světová banka

Světová banka zajišťuje finanční a technickou pomoc rozvíjejícím se zemím s cílem snížit chudobu a zlepšit životní podmínky na celém světě. Tvoří ji Mezinárodní banka pro obnovu

a rozvoj, která pomáhá středně bohatým a chudým (ale solventním) zemím v ekonomickém růstu, a Mezinárodní asociace pro rozvoj, která se snaží zabezpečit dostupnost finančních prostředků pro nejchudší země světa, obvykle formou grantů, bezúročných či nízko úročených půjček. Jeden z programů světové banky je zaměřen na potírání korupce. V současnosti je členem skupiny světové banky 187 zemí.

Skupina států proti korupci (GRECO)

GRECO byla založena v roce 1999 Radou Evropy za účelem monitorování souladu států s protikorupčními standardy. ČR se stala členem roku 2002.

Cílem organizace GRECO je zlepšovat schopnost členských zemí v boji s korupcí tím, že monitoruje jejich soulad s antikorupčními standardy Rady Evropy, a to formou dynamického procesu vzájemného hodnocení a společenského tlaku. Pomáhá identifikovat nedostatky v národních antikorupčních politikách, poskytuje podporu pro dosažení potřebné legislativy, institucionálních a praktických reforem. Členství v GRECO, které je rozsáhlou dohodou, není omezeno jen na členské státy Rady Evropy, připojit se může jakýkoliv stát.

Evropští partneři proti korupci (EPAC)

EPAC korupci jsou neformální sítí tvořenou 61 národními dohlížejícími policejními orgány a protikorupčními orgány z členských států Evropské unie a Rady Evropy. Za ČR jsou členy EPAC Generální inspekce bezpečnostních sborů, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality a Nejvyšší státní zastupitelství.

Úmluva Organizace spojených národů proti korupci (UNCAC)

UNCAC je první univerzální právní dokument v oblasti boje proti mezinárodní korupci. Úmluva zahrnuje obecné vyjádření politické vůle zúčastněných zemí k řešení korupce, která dosud nebyla ve všech státech chápána jako trestný čin a ani trestána. ČR Úmluvu podepsala dne 22. dubna 2005.

Mezinárodní antikorupční akademie (IACA)

IACA je mezinárodní organizací sídlící v Laxenburgu v Rakousku. Má za cíl prostřednictvím výuky, akademického výzkumu a spolupráce překonat současný nedostatek znalostí a praktických zkušeností na poli korupce. Je to jediná globální instituce zaměřená výhradně na studium antikorupčního fenoménu na světě.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

OECD je organizace, která sdružuje nejvyspělejší země světa, které se vyznačují vysokou úrovní HDP. OECD vznikla v roce 1961 v Paříži, ČR je jejím členem od prosince roku 1995.

Cílem organizace je podpora a rozvoj ve všech oblastech hospodářství (podpora růstu zaměstnanosti, sociální politika, energetická spolupráce, spolupráce v oblasti životního prostředí atd.)

Dále se OECD také zabývá bojem s korupcí. ČR podepsala dne 17. prosince 1997 v Paříži Úmluvu proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích. Tato úmluva stanovila právně závazné normy pro trestný čin podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích. Jedná se o první mezinárodní protikorupční nástroj zaměřený na úplatkáře a úplatkářské transakce. Cílem je vytvořit skutečně rovné podmínky v dnešním mezinárodním podnikatelském prostředí. [23]

18. Února 2010 přijala rada OECD Doporučení dobré praxe o vnitřní kontrole, etických zásadách a dodržování pravidel jako nedílnou součást doporučení rady OECD k dalšímu boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích ze dne 17. prosince 1997.

OECD dodržování Úmluvy pravidelně monitoruje. V ČR je gestorem Úmluvy Ministerstvo spravedlnosti. ČR má za sebou hodnocení ve třech fázích. Poslední hodnotící zpráva z Fáze 3 byla přijata v březnu 2013. ČR v hodnocení sklidila kritiku za nízké povědomí soukromého sektoru o problému zahraniční korupce, které se přičítá zejména nedostatečné osvětě ze strany vládních institucí. OECD si ale všímá i řady pozitivních skutečností. Zpráva oceňuje zavedení trestní odpovědnosti právnických osob, vítá jasnou institucionální strukturu k vyšetřování a stíhání zahraničního podplácení a kladně hodnotí připravenost vyšetřovatelů a státních zástupců k řešení takových případů. OECD rovněž kvituje prudký nárůst zajištěných a odčerpaných výnosů z trestné činnosti v případech domácí korupce.

Mezi hlavní protikorupční doporučení ČR, která z hodnocení vyplynula, patří [17]:

- zavedení ochrany oznamovatelů korupčních případů;
- posílení nezávislosti státních zástupců;
- zlepšení kapacity k odhalování korupce prostřednictvím auditu a mechanismů boje proti praní špinavých peněz.

Evropská unie (EU)

EU představila v roce 2014 první komplexní zprávu zkoumající a hodnotící úroveň a povahu korupce a zároveň účinnost protikorupčních opatření v jednotlivých členských zemích. Korupce podle ní představuje pro Evropu stále palčivý problém, který postihuje všechny členské státy Unie a stojí evropské hospodářství okolo 120 mld. € ročně. Členské státy sice realizovaly v posledních letech mnoho iniciativ, ale ty přinesly nerovnoměrné výsledky. Problémem je, že co stát to jiné korupční prostředí, každá země má zkrátka časem, tradicemi a uspořádáním státního aparátu a právního systému natolik odlišné prostředí pro bujení korupce, že univerzální všeobíhající společná protikorupční legislativa je velice obtížně proveditelná. Účinná politická reakce se tedy nemůže omezovat na standardní soubor opatření, protože neexistuje univerzální řešení pro všechny. Snaha o universální řešení totiž naráží na odlišné podmínky v členských státech. [39]

S korupcí a bojem proti ní, tedy resp. se zvyšováním kvality veřejné správy počítá i „Evropa 2020“, tedy růstová strategie EU pro současné desetiletí. Jelikož je cílem této strategie udržitelná ekonomika podporující začlenění, byl na dobrou správu a kontrolu korupce kladen velký důraz a v tomto směru bylo vydáno několik doporučení členským zemím. Pro ČR vychází z těchto doporučení 10 prioritních úkolů, které je potřeba splnit, aby se snížilo korupční klima v ČR [41]:

- **Zákon o úřednících** - protikorupčním efektem je jasné vymezení základních povinností úředníka, odpolitizování veřejné správy, snížení rizika korumpovatelnosti úředníků a zaměstnanců veřejné správy.
- **Zákon o střetu zájmů** - protikorupčním efektem je zvýšení transparentnosti majetkových poměrů veřejných funkcionářů.
- **Zákon o svobodném přístupu k informacím** - protikorupčním efektem je rychlejší a snadnější přístup veřejnosti k informacím, zvýšení veřejné kontroly nad rozhodováním orgánů veřejné moci, usnadnění identifikace případů vyvolávajících podezření na korupci.
- **Rozkrývání konečných vlastníků** - protikorupčním efektem je zprůhlednění právních vztahů, ve kterých na jedné straně je orgán veřejné moci a na druhé straně soukromoprávní subjekt ucházející se o veřejnou zakázku.
- **Ochrana oznamovatelů** - protikorupčním efektem je zvýšená ochrana osob, které oznamují trestnou činnost.

- **Finanční kontrola a audit** - protikorupčním efektem je zvýšená vymahatelnost práva při plnění zákona o finanční kontrole ve veřejné správě, zkvalitnění kontroly finančního řízení (managementu), zkvalitnění řídicí kontroly, zkvalitnění interního auditu a zajištění úplné funkční nezávislosti interního auditu.
- **Vlastnická politika státu** - protikorupčním efektem je znemožnění realizace zakázek, projektů a záměrů spojených s korupčním jednáním a nepřiměřeně vysokými riziky korupce ze strany státních podniků a společností vlastněných státem.
- **Strategie a metodika veřejného nakupování** - protikorupčním efektem je zprůhlednění nakládání s veřejnými prostředky, včetně jejich předvídatelné alokace.
- **Zákon o státním zastupitelství** - protikorupčním efektem je vyšší nezávislost a odpovědnost státních zástupců v trestních věcech.
- **Protikorupční program** - protikorupčním efektem je systematické analyzování stavu korupce v ČR.

1.7 Protikorupční agenda vlády ČR a nevládní projekt Rekonstrukce státu

Po roce 1989 začali vznikat v ČR nové korupční příležitosti, související především s velkými přesuny vlastnictví v privatizačních a restitučních procesech. Na počátku 90. let ještě nebyla korupce považována za závažný problém. V roce 1991 vznikl u Policie ČR první speciální protikorupční útvar, který se jmenoval Služba k ochraně ekonomických zájmů. Dále v roce 1994 vznikla Služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské činnosti. Rok 1996 byl pro ČR přelomový, protože se poprvé objevila, v žebříčku CPI a to na 25. místě s hodnotou 5,37 bodu. Na konci 90. let už je korupce považována za celospolečenský problém. Po roce 2000 začali vznikat v ČR návrhy dlouhodobých cílů v boji proti korupci, které se jmenovali Strategie vlády v boji proti korupci, byla snaha, aby tyto strategie byly čtyřleté a kopírovaly volební období vlády, což se ne vždy povedlo, protože málokterá vláda byla schopná dodržet svůj volební mandát. V roce 2003 byl zřízen útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality, který nahradil dva předchozí zaniklé útvary. Nicméně tento útvar byl zrušen při reorganizaci policie v roce 2016 s cílem sloučit „protimafiánské“ a protikorupční jednotky a vytvořit tak obdobu národního kriminálního úřadu.

Boj s korupcí je dlouhodobý proces, který vyžaduje spolupráci všech složek veřejné správy, a to v oblasti prevence, zprůhlednění procesů a postihu. Současná vláda ČR

deklaruje, že boj s korupcí je jednou z její stěžejních priorit a je uskutečňován na základě Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017. V červenci roku 2014 byla zřízena také Rada Vlády pro koordinaci boje s korupcí, která je poradním orgánem Vlády pro oblast korupce.

Priority Vlády ČR v boji s korupcí na roky 2015 až 2017 [24]:

- **Výkonná a nezávislá exekutiva** – přijetí zákona o státní službě a jeho důsledné uvádění do praxe, prosazení nového zákona o státním zastupitelství.
- **Transparentnost a otevřený přístup k informacím** – projekt elektronické Sbírký zákonů a Sbírký mezinárodních smluv a elektronického legislativního procesu, předložení novely zákona o střetu zájmů, zpřísnění systému financování politických stran, předložení zákona o centrálním registru, vytvoření závazných standardů pro nominaci zástupců státu do dozorčích orgánů státních podniků.
- **Hospodárné nakládání s majetkem státu** – příprava nových pravidel pro zadávání veřejných zakázek, předložení návrhu zákona, který zajistí transparentnost vlastnictví, podpora centrálních nákupů a elektronických aukcí, rozšíření pravomocí NKÚ, vytvoření zákona o vnitřním řízení a kontrole.
- **Rozvoj občanské společnosti** – přijetí legislativního řešení ochrany oznamovatelů korupce (tzv. whistleblowerů).

Rada Vlády pro koordinaci boje s korupcí

Rada Vlády pro koordinaci boje s korupcí je poradním orgánem Vlády pro oblast boje s korupcí, který koordinuje a vyhodnocuje problematiku boje s korupcí, dále na základě poznatků z této oblasti předkládá Vládě návrhy na přijetí opatření vedoucích ke snížení korupčního rizika v rámci činnosti veřejné správy a zvýšení její transparentnosti.

Rada Vlády byla zřízena v červenci roku 2014, v jejím čele je ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu Jan Chvojka. Místopředsedy Rady Vlády jsou místopředseda Vlády pro vědu, výzkum a inovace Pavel Bělobrádek, ministr vnitra Milan Chovanec, ministr financí Ivan Pilný a ministr spravedlnosti Robert Pelikán. Dalšími členy jsou ředitel Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, ředitel Generální inspekce bezpečnostních sborů, nejvyšší státní zástupce, předseda Svazu měst a obcí ČR, předseda Asociace krajů ČR, prezident Hospodářské komory ČR, veřejná ochránkyně práv a 6 zástupců nestátních neziskových organizací, akademické obce a odborné veřejnosti.

Nástroje boje s korupcí na vládní úrovni

V rámci vládního boje s korupcí má zásadní význam legislativní činnost. Pozornost v oblasti legislativy bude zaměřena na důsledné využívání nástroje zhodnocení korupčních rizik podle legislativních pravidel Vlády, přičemž půjde jak o jeho důkladnou a plošnou aplikaci v mezirezortním připomínkovém řízení, tak o cílenou a dílčí aplikaci především na základě podnětů Rady Vlády pro boj s korupcí, jež se bude mimo jiné zabývat návrhy připravované protikorupční legislativy.

Nevládní projekt Rekonstrukce státu

Jako jednu z řady iniciativ nevládního sektoru, je možné uvést projekt Rekonstrukce státu. Tento projekt byl hodně medializovaný a populární mezi politickými stranami hlavně před parlamentními volbami v roce 2013.

Rekonstrukce státu je projekt nevládních neziskových organizací, firem, občanů v regionech a politiků. Cílem projektu je prosadit do konce volebního období 2013–2017 devět zákonů, které mají zlepšit fungování státních institucí a politických stran a zamezit tak korupci ve veřejném sektoru. Z politických stran, které byly zvoleny na volební období 2013 - 2017 do poslanecké sněmovny, se k této iniciativě přihlásili: ČSSD, ANO 2011, TOP 09, KDU – ČSL a KSČM. Iniciativu podepsalo 165 poslanců.

Devět navrhovaných opatření Rekonstrukce státu [44]:

- **Průhledné financování politických stran a volebních kampaní** – strany a volební kampaně jsou v ČR vedle státních příspěvků financovány zejména z darů osob a firem. Skutečný původ peněz většinou není možné vypátrat, z důvodu nedostatečných pravidel pro financování stran a nízké transparentnosti.
- **Elektronická majetková přiznání ke dni nástupu do funkce** - majetková přiznání slouží k tomu, aby lidé, kteří rozhodují o veřejných penězích, nemohli ve svých funkcích nepozorovaně a nevysvětlitelně zbohatnout.
- **Smlouvy na internetu** – jedná se o to, aby všechny smlouvy státu a veřejných institucí byly jednoduše dostupné všem – je to nejlepší obrana proti předraženým zakázkám, zbytečným nákupům nebo nevýhodným prodejům majetku.
- **Zrušení anonymních akcií** - anonymní akcie „na majitele“ jsou jedním z nejjednodušších nástrojů, jak utajit skutečné majitele akcie. Majitel je vždy ten, kdo akcii fyzicky drží v ruce, neexistuje jakákoli evidence. Zrušení nebo zaevidování

anonymních akcí je proto důležitým krokem k tomu, aby bylo možné dohledat skutečné vlastníky a příjemce peněz.

- **Odborné nominace do dozorčích rad** - s dozorčích radách státních firem mají sedět lidé dostatečně kompetentní k tomu kontrolovat manažery firmy. Z toho důvodu je potřeba zavést pravidla pro obsazování dozorčích rad státních firem vhodnými odborníky.
- **Odpolitizování státní správy** – tento zákon znemožňuje, aby si nový ministr mohl po příchodu do úřadu dosadit na vedoucí pozice své lidi. Zákon ale zároveň zásadně zpřísňuje pravidla pro úředníky: jejich rozhodnutí podléhají hmotné odpovědnosti, vedoucí pozice jsou obsazovány ve veřejných výběrových řízeních a pravidla pro odměňování jsou pevně dána.
- **Státní zastupitelství bez politických zásahů do vyšetřování** - bez posílení nezávislosti a nestrannosti státních zastupitelství nelze dosáhnout výraznějšího úspěchu při vyšetřování té nejzávažnější finanční kriminality a politické korupce.
- **Průhledný legislativní proces** – jedná se o zákony bez přílepků. Není možné, aby jednotliví poslanci mohli nenápadně a na poslední chvíli propašovat do připravovaných zákonů odstavce, které s dotyčným zákonem vůbec nesouvisí.
- **Rozšíření kontrolních pravomocí nejvyššího kontrolního úřadu** - stamiliardy státních peněz v obcích a státních firmách by podléhali kontrole Nejvyššího kontrolního úřadu. V budoucnu, by tak bylo možné vyšetřit a předejít kauzám typu Opencard.

Projekt nicméně čelí také mnoha kritikům. Ti kritizují například to, že aktivisté vytvořili politický program, který za ně mají uskutečňovat politické strany, místo toho, aby sami kandidovali ve volbách. Nebo to, že navrhované zákony řeší pouze projevy, nikoliv příčiny korupce.

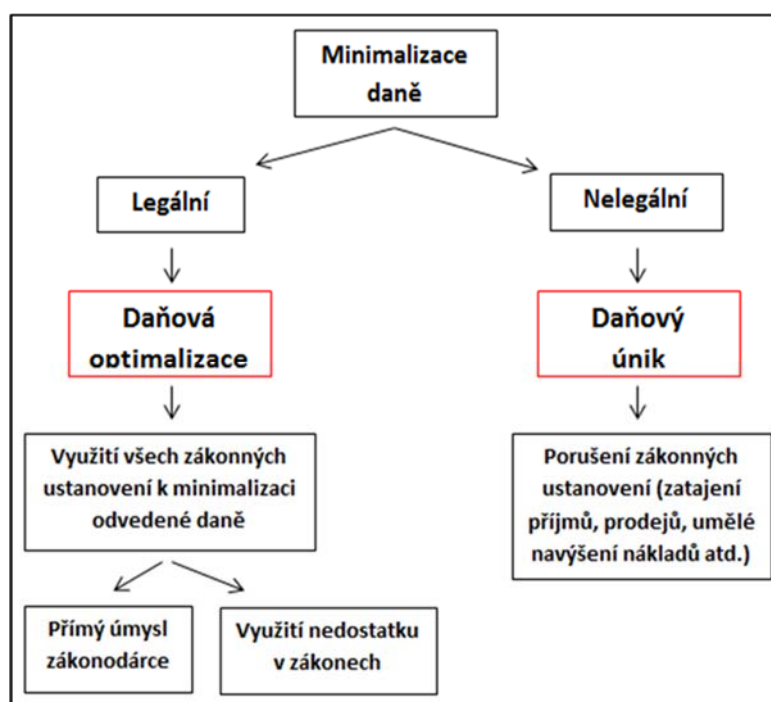

2 DAŇOVÉ ÚNIKY

Definice daňového úniku se v jednotlivých publikacích liší. Některé považují za nelegální vyhýbání se daňové povinnosti, jiné považují za daňový únik také legitimní minimalizaci daní, která je sice v souladu se zákony, ale v rozporu s původními úmysly zákonodárců.

2.1 Daňový únik versus daňová optimalizace

Daňový únik se často zaměňuje s pojmem daňová optimalizace, která je legální a jedná se o uznatelné minimalizování povinných daňových odvodů. Pro lepší pochopení, je rozdíl obou těchto pojmů znázorněn na obrázku č. 6.

Obrázek 6: Daňový únik versus daňová optimalizace

Zdroj: vlastní zpracování

Daňová optimalizace je tedy právní využití daňového systému ke snížení současných nebo budoucích daňových závazků. Jedná se o využití mezer a nedostatků v oblasti daňových a jiných právních předpisů. Tyto mezery mohou být jak v samotném vnitrostátním daňovém právu, tak mezi právy jednotlivých zemí při provádění mezinárodních transakcí.

Daňový únik je na rozdíl od daňové optimalizace trestný, jedná se o nelegální krácení daně subjektem daně. Nejčastější způsoby daňových úniků jsou zatajení příjmů, obratu nebo majetku, nadhodnocení daňově uznatelných nákladů, práce na černo a pašování. Subjekty snižují daň také obcházením daňových zákonů, což je legální postup hledání „skulin“ a nejasností v daňových zákonech a uplatňování výhod tak, jak s nimi zákonodárce nepočítal.

Daňový únik je nezákonnou činností, kdy se subjekt záměrně vyhýbá placení své daňové povinnosti. Při zjištění takového jednání je obvykle trestně postižen. Může jít o vyměřené penále či pokutu od finančního úřadu nebo také o trestný čin. Například podle českého daňového úřadu může být uložena pokuta 0,05 % stanovené daně za každý den prodlení v případě, že nepodá daňový subjekt daňové přiznání včas. Pokud daň vůbec nepřizná a nezaplatí, hrozí mu penále ve výši 20 % z doměřené daně. Zároveň je plátcе povinen uhradit úrok z prodlení za každý den prodlení od pátého pracovního dne od splatnosti daně. [63]

V nejzávažnějších případech může docházet k trestnému činu. Podle trestního zákoníku, může být potrestáno krácení daně odnětím svobody na šest měsíců až tři roky nebo zákazem činnosti. Při spáchání trestného činu krácení daně ve velkém rozsahu hrozí plátcі dokonce pět až deset let odnětí svobody. [62]

2.2 Příčiny vzniku daňových úniků

Daňové úniky ovlivňuje více faktorů najednou, které jsou vzájemně propojené a vzájemně se ovlivňují. Nelze tedy jednoznačně určit, který faktor je dominantní.

Nejvýznamnější faktory ovlivňující vznik daňových úniků [28]:

- legislativní faktory;
- ekonomické faktory;
- daňové - technické faktory;
- společensko – politické faktory;
- sociální a etické faktory.

Legislativní faktory – předpokladem pro úspěšný výběr daní od daňových poplatníků je kvalitní a přehledná legislativní úprava daní v daném státě. Čím přesněji jsou zákony formulovány, tím obtížnější a složitější je realizovat daňový únik.

Ekonomické faktory – velikost daňových úniků má spojitost s ekonomickou vyspělostí dané země. V zemích s kvalitní správou a daňovou kontrolou probíhají důmyslné daňové úniky, jinak by neměli naději na úspěch. V zemích s méně kvalitní či dokonce s chybějící daňovou kontrolou probíhají méně promyšlené daňové úniky.

Daňově – technické faktory – jsou spojeny s mechanismy zdanění a s mechanismy daňové kontroly. Všechny daně není možné vybírat srážkou, z toho důvodu se používá výběr daní prostřednictvím daňového přiznání. Finanční úřady však nemají takové kapacity, aby zkontrolovaly všechna daňová přiznání, vzhledem k velkému objemu plátců a to samozřejmě představuje určité riziko daňového úniku.

Společensko - politické faktory – daňový únik může být vnímán, jako vyjádření nesouhlasu s daňovou politikou vlády.

Sociální a etické faktory – v zemích, kde se vyskytuje nízká daňová etika a nedostatek sociálního citění může být pravděpodobnost daňového úniku větší.

2.3 Důsledky daňových úniků

Špatný výběr daní a daňové úniky mohou mít až fatální následky pro fiskální politiku státu, daňové příjmy totiž mají v dnešní době zcela nezastupitelnou roli pro financování veřejných rozpočtů. Nedostatečné zajištění zdrojů pro financování veřejných rozpočtů, může potom vést k tlaku na další zvyšování celkové daňové zátěže, v horším případě až k enormnímu zvýšení zadluženosti státu. Jedním z důsledků daňových úniků je tedy narušení příjmové stránky státního rozpočtu. Výpadek na straně příjmů státního rozpočtu potom povede, buď k úsporám na straně výdajů státního rozpočtu, nebo ke zvýšení sazeb přímých i nepřímých daní.

Dalším důsledkem daňových úniků je narušení rovnováhy hospodářské soutěže, dochází k narušení rovnovážného postavení podnikatelských subjektů v tržním prostředí. Podnikatel, který neodvede daň, tedy dopustí se daňového úniku, získává konkurenční výhodu prostřednictvím reinvestice zisku z daňových úniků např. do modernizace technického vybavení svého podniku.

2.4 Nástroje měření

Základní členění nástrojů či způsobů měření daňových úniků se rozlišuje na přímé a nepřímé metody. Přímé metody jsou založeny na osobním dotazování určité skupiny respondentů. Metod nepřímých existuje mnohem více než těch přímých. Nepřímé metody jsou zaměřeny zejména na měření úniků v oblasti daně z přidané hodnoty. Problémem je, že rozsah daňových úniků se zjišťuje jen velmi obtížně. Metody k jejich měření jsou příliš nedokonalé na to, abychom získali vypovídající hodnoty.

2.4.1 Přímé metody

Tyto metody jsou založeny především na odhadech stínové ekonomiky. Patří sem aproximativní metody a metoda reprezentativního vzorku daňových poplatníků.

Aproximativní metody

Prvním příkladem aproximativních metod jsou účelně motivovaná prohlášení politiků s cílem zapůsobit na veřejné mínění. Jde o spekulativní čísla, která se nezakládají na relevantních informacích.

Mezi aproximativní metody patří také metodické odhady, které se provádějí pomocí ekonomických a sociologických nástrojů. Ekonomické nástroje se používají jak k vyčíslení daňových úniků, tak i širšího jevu stínové ekonomiky.

Metoda reprezentativního vzorku daňových poplatníků

Jedná se o hloubkovou daňovou kontrolu reprezentativního vzorku poplatníků, která spočívá ve výběru určitého počtu daňových subjektů. Tento vzorek je následně podroben hloubkové kontrole celkové daňové situace. Na základě získaných výsledků je možné provést statistický odhad pro celou společnost. Dalším způsobem měření je provádění dotazníkového šetření u reprezentativního vzorku obyvatelstva. Tato metoda je založena na pokládání otázek určitému počtu daňových subjektů, které odpovídají na dotazy týkající se práce na černo, respektive na dotazy týkající se stínové ekonomiky.

2.4.2 Nepřímé metody

Tyto metody měření se zabývají dopady stínové ekonomiky na ekonomiku oficiální. Mezi nepřímé metody patří [12], [17]:

- monetární metoda;
- metoda rozporů;
- metoda trhu práce;
- metody fyzických vstupů;
- vícefaktorové kombinované metody.

Monetární metoda - předpokladem je provádění transakcí v hotovosti v rámci stínové ekonomiky. Nevýhodou je zde závislost metody na vstupních datech.

Metoda rozporů - nelze přímo zjistit danou stínovou činnost. Předpokladem je, že příjmy získané ve stínové ekonomice, se přemění ve výdaje v ekonomice oficiální, které budou lépe zjistitelné. Problémem může být však to, že ne všechny příjmy musí být využity v oficiální ekonomice, dle odhadů jsou to pouze 2/3 příjmů.

Metoda trhu práce – je založena na předpokladu, že k daňovým únikům může dojít také prostřednictvím práce na černo, je tedy velmi důležité umět tuto oblast změřit a kvantifikovat počet subjektů podílejících se na této nezákonné činnosti.

Metody fyzických vstupů - předpokladem je existence stabilního poměru mezi fyzickými vstupy a objemem produkce. Nejznámější z metod fyzických vstupů je metoda odhadu HDP podle spotřeby elektrické energie.

Vícefaktorové kombinované metody – jsou založeny na předpokladu, že stínová ekonomika je ovlivněna určitými faktory (např. příspěvky na sociálním pojištění, reálné a vnímané daňové zatížení, daňová morálka, zatížení z předpisů a regulačních zásahů státu, míra nezaměstnanosti, cenová inflace) pomocí nichž je možné kvantifikovat objem stínové ekonomiky. Výhradou k tomuto modelu je subjektivnost zvolených faktorů.

2.5 Daňové ráje

Velkou kapitolou v oblasti daňových úniků jsou daňové ráje. Za daňový ráj můžeme považovat zemi, ve které jsou mimořádně daňově zvýhodněny především zahraniční firmy. Země, v nichž daňové ráje existují, vytvářejí pro zahraniční společnosti ideální daňové podmínky záměrně a k vyhýbání daňové povinnosti je doslova vybízejí. Výhodou daňových rájů je především fakt, že velikost daní se blíží nule a podmínky pro založení firmy jsou minimální. Důvodem pro založení společnosti v daňovém ráji je také naprostá anonymita skutečného vlastníka.

Pokud daný stát splňuje alespoň jedno z následujících tří kritérií, tak se podle organizace OECD jedná o daňový ráj:

- žádné nebo minimální daňové zatížení;
- ochrana osobních údajů;
- netransparentnost pro zahraniční úřady (neplatí vždy).

Vyhýbání se daňové povinnosti pomocí daňových rájů, ale nemusí být vždy nelegální. Vlastnění firem pomocí holdingu z daňových rájů není v rozporu ani s právním řádem ČR. Je však na hraně společenské odpovědnosti a etického chování, protože firmy nedaní zisky v zemích, kde vydělávají. Řada velkých mezinárodních firem má vlastní složitý systém, jak se daním vyhnout. Používají k tomu převody mezi pobočkami, desítky různých výjimek, paragrafů a děr v pravidlech. Rozkrýt takovou strukturu je opravdu složité.

Daňové ráje nejsou jen vzdálené tropické ostrovy, jak si velká část společnosti myslí, dost jich najdeme i v Evropě. Na obrázku č. 7 můžeme vidět některé nejznámější daňové ráje.

Obrázek 7: Populární daňové ráje ve světě

Zdroj:[7]

Daňovými ráji jsou především země, jejichž rozloha je malá, počet obyvatel nízký a je zde snaha o přilákání zahraničního kapitálu. Mezi tyto země patří například Panama, Belize, Seychely, Nizozemské Antily a další. V Evropě můžeme do daňových rájů zařadit například státy jako Monako, Kypr a Nizozemsko.

Tím, že firmy přesunují svá sídla do daňových rájů, přicházejí státy na daních o desítky až stovky mld. ročně, jak je vidět v tabulce č. 2.

Tabulka 2: Daňové ztráty způsobené daňovými ráji

Země	Daňová ztráta
Bohaté země	509 mld. \$
Rozvojové země	213 mld. \$
EU 28	190 mld. €
ČR	57 mld. Kč

Zdroj: upraveno podle [5]

Mezinárodní měnový fond zveřejnil v červnu 2015 studii, ve které odhadoval ztráty z přesunu zisků a daňové soutěže na 509 mld. \$ pro země bohaté, zde se jedná o ztrátu 0,57 % HDP a 213 mld. \$ pro rozvojové země, které představují ztrátu 1,7 % HDP. I když v absolutních číslech jsou ztráty vyšší v případě bohatých zemí, v poměru k HDP ztrácejí rozvojové země třikrát více. Jinými slovy přesun zisků do daňových rájů je pro ně větší problém.

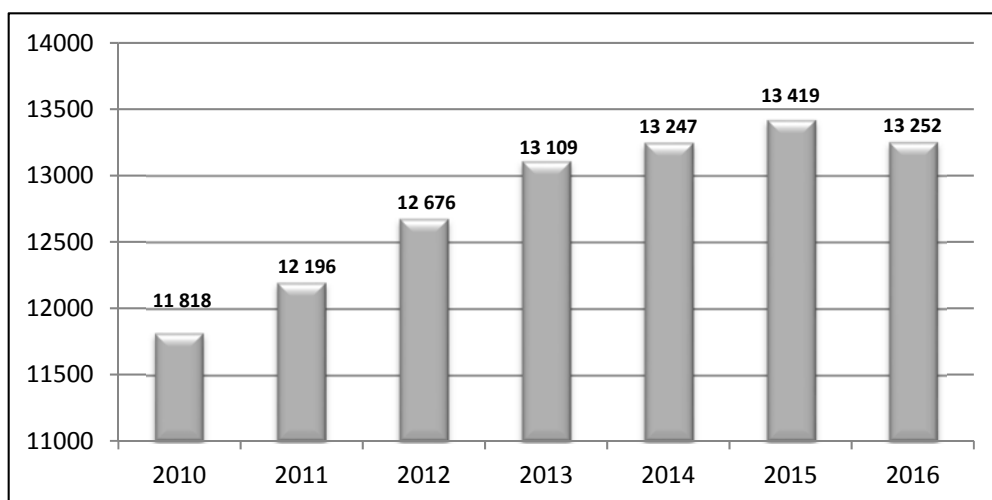
Podle odhadů výzkumné služby Evropského parlamentu činí ztráta z přesouvání zisků pro 28 zemí EU 50 - 70 mld. € ročně. Pokud k této částce připočteme i nekalou daňovou soutěž, ztráty pro EU narůstají na 160 - 190 mld. €. Celkem tedy státy EU takto mohou ztrácet až 190 mld. € ročně. [5]

Odhad pro ČR na základě čísel pro EU vede k číslu 21 - 57 mld. Kč ročně. Nicméně české Ministerstvo financí nedávno zveřejnilo vlastní odhad ve výši 6 - 15 mld. Kč ročně. Rozdíl je způsoben tím, že ministerstvo vychází z dat organizace OECD.

Daňové ráje představují ekonomický problém především z těchto důvodů [5]:

- Daně nezaplacené z korporátních zisků chybí v zemích, kde probíhá reálná ekonomická aktivita. Tyto země „vychovaly“ zaměstnance, udržují infrastrukturu, zřizují instituce zajišťující vymahatelnost práva a další služby a statky placené z veřejných prostředků.
- V dlouhodobém horizontu vede ke zvyšování příjmových nerovností.
- Vytváří neférové podmínky na trhu. Střední a malé podniky často platí vyšší daně než jejich větší a bohatší konkurenti.
- Roste tlak na to nahradit chybějící daně z jiných zdrojů - například zvyšováním DPH.
- Daňová optimalizace snižuje hodnotu/přínos zahraničních investic, obzvláště v rozvojových zemích. Zahraniční investor by měl kromě pracovních míst a potenciálního know-how přinést i zdroje v podobě daní pro státní rozpočet, ze kterého stát financuje vzdělávání, infrastrukturu, zdravotnictví, instituce - úředníky, soudy, policii, armádu atd.
- Daňové ráje slouží v neposlední řadě také k ukrývání peněz z korupce a organizovaného zločinu.

Jak je patrné z obrázku č. 8, tak počet českých společností, které měly své sídlo v některém z daňových rájů se každoročně, od roku 2010 až do roku 2015 zvyšoval. V roce 2016 došlo k poklesu, důvodem může být to, že se ČR připojila k dohodě o globální automatické výměně informací o zahraničních klientech bank. Podnikatelé, kteří doposud ukrývali své prostředky v daňových rájích, své peníze před finančním úřadem již neutají. Zajištění anonymity, daňové optimalizace a zachování bankovního tajemství, tak bude čím dál komplikovanější a nákladnější.

Obrázek 8: Graf – počet českých společností v daňových rájích mezi lety 2010 až 2016

Zdroj: upraveno podle [1]

V tabulce č. 3 můžeme vidět, že nejoblíbenějším daňovým rájem pro české podnikatele je posledních šest let Nizozemsko, kde mělo ke konci roku 2016 své sídlo 3 988 firem. Na druhém místě, možná překvapivě, skončily Spojené státy americké, kde má aktuálně své sídlo 3 042 českých firem. Za daňový ráj nejsou považovány celé Spojené státy americké, ale pouze některé státy jako např. Delaware, Wyoming nebo Oregon. Tyto státy poskytují anonymitu vlastníků a využívají se zejména pro holdingové účely.

Tabulka 3: Deset nejoblíbenějších daňových rájů

Země	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Nizozemsko	3 988	4 194	4 208	4 368	4 443	4 501	4 519
Spojené státy americké	3 042	2 990	2 959	2 939	2 903	2 750	2 635
Kypr	2 162	2 151	2 097	2 018	1 904	1 705	1 550
Lucembursko	980	1 068	1 120	1 144	1 173	1 192	1 254
Seychely	874	886	827	717	512	414	330
Britské Pan. ostrovy	419	433	452	453	455	438	422
Spojené arabské emiráty	308	292	270	255	225	214	184
Malta	250	223	177	149	122	102	92
Panama	245	247	243	216	199	190	170
Lichtenštejnsko	217	225	226	237	261	255	245

Zdroj: upraveno podle [27]

Daňové ráje můžeme rozdělit na Offshore společnosti a Onshore společnosti.

2.5.1 Offshore společnosti

Offshore společnosti jsou typickými představiteli firem sídlících v daňových rájích. Jsou to právnické osoby registrované v zemích, které těmto společnostem umožňují příznivý daňový režim. Mezi nejznámější offshore lokality patří Belize, Bermudy, Panama, ostrov Man, Kajmanské ostrovy a další. Nejčastěji využívanou formou offshore společnosti je International Business Company. Jedná se o obdobu českých akciových společností nebo společností s ručením omezeným. Offshore společnosti jsou hojně využívány v oblasti mezinárodního obchodu, dále pro poskytování poradenských služeb, elektronických služeb, reklamních služeb, zprostředkování apod. Naopak tyto společnosti nelze využít např. pro tuzemský maloobchod a řemeslnou výrobu.

Offshore společnosti založené v daňových rájích musí splňovat určité požadavky [4]:

- udržovat sídlo společnosti v dané zemi;
- musí mít v dané zemi místního zástupce;
- musí hradit Vládě daného státu paušální daň, zpravidla velmi nízkou.

Pokud všechny tyto požadavky společnost splňuje, má možnost využívat výhody offshore lokalit [4]:

- údaje o majitelích společností nejsou veřejně přístupné, je tak zajištěna naprostá anonymita a maximální diskrétnost;
- někdy až nulová daň z příjmu;
- většina offshore lokalit nevyžaduje vedení účetnictví ani podávání daňového přiznání, provádění auditu a vydávání výroční zprávy;
- neexistují zde daně dědické a darovací;
- celkové omezení zákonných povinností;
- minimální zásahy ze strany úřadů.

Kauza Panama Papers

V dubnu 2016 byl zveřejněn únik dokumentů, pocházející od dosud neznámého whistleblowera, který předal novinářům 11,5 milionů dokumentů pocházejících z panamské právní a poradenské společnosti Mossack Fonseca s údaji o téměř 215 tisíci offshorových firmách, které byly založeny v jurisdikcích Panamy, Seychel, Niue, Vanuatu, Britských Panenských ostrovů, Samoy či Hong Kongu. Zveřejněný soubor dat odhalil četné příklady

společností fungujících jako tzv. prázdné schránky², které byly použity pro podvody či vyhýbání se daním a mezinárodním sankcím.

Panamské dokumenty ilustrují využívání panamského daňového ráje pro zakrývání skutečného vlastnictví či vyhýbání se daňovým povinnostem počínaje rokem 1970. Společnost Mossack Fonseca, která patří mezi nejvýznamnější poradenské firmy v oblasti daňových rájů, zprostředkovala daňové útočiště mnoha významným osobnostem politického a obchodního světa. Nepřímo se kauza dotkla bývalého britského premiéra Davida Camerona, islandského premiéra Sigmundura Davída Gunnlaugssona, ukrajinského prezidenta Petro Porošenka nebo bývalého egyptského prezidenta Husní Mubaraka. Podezření z daňových úniků se však nevyhnulo ani osobnostem ze sportovních odvětví a zábavního průmyslu. V dokumentech Panama Papers se objevuje například i jméno fotbalové hvězdy Lionela Messiho. [60]

V kauze je možné dohledat i vazby na české prostředí. Podle zjištění Českého centra investigativní žurnalistiky je více než 250 tisíc dokumentů navázáno na české klienty.

Skandál Panama Papers byl dalším potvrzením enormního rozsahu využívání daňových rájů. Tento ukázal, že daňové ráje nejsou jen problémem jednotlivých států, ale globálním problémem, který je nutno řešit i na mezinárodní úrovni.

2.5.2 Onshore společnosti

Kromě offshore společností existují ještě takzvané onshore společnosti. Zpravidla jediným důvodem, proč bývá onshore společnost založena, je, že majitelé chtějí skrýt svoji identitu nebo ochránit svůj majetek. Onshore společnosti můžeme charakterizovat především těmito znaky [4]:

- mají povolení provádět obchody se subjekty z kterékoliv země;
- musejí být založeny dle zákonů dané země;
- v místě rezidentury je společnost povinna platit daň z příjmů právnických osob;
- onshore destinace vyžadují, aby společnosti vedly účetnictví, a zároveň podniky podléhají povinnému auditu.

2.5.3 Boj s daňovými ráji

Boj proti daňovým rájům se ČR nedaří. Podle odhadů přichází v důsledku odlivu peněz do daňových rájů ČR ročně o daňové inkaso ve výši kolem 57 mld. Kč. Finanční správa doměřila

---

² Společnosti, které slouží jako nástroj pro finanční transakce bez vlastních obchodních aktivit.

loni při kontrolách zaměřených na daňové ráje daň z příjmu ve výši 50 ml. Kč, tedy méně než tisícinu zmíněného odhadu. Podle Unie daňových poplatníků je tedy dosavadní represivní přístup neúčinný. Unie navrhuje tři kroky, které by měly zamezit odlivu peněz z ČR [3]:

1. **Snížení daňové zátěže** a to především u daně z příjmu právnických osob by znamenalo, že úsilí a náklady vynaložené na zakládání zahraničních firem a veškerou agendu kolem převodů finančních prostředků do zahraničí by pro mnoho firem přestaly být efektivní.
2. **Daňová amnestie** (tedy odpuštění daňového penále a zdanění minulých příjmů převedených z daňových rájů zpět do ČR novou daňovou sazbou) by přinesla aktuální příjem do rozpočtu navíc.
3. **Zjednodušení daňového systému** by pak přestalo odrazovat od danění v ČR ty společnosti, které se oprávněně obávají, že v nejasném, nejednoznačném a spleťtém českém daňovém prostředí to znamená riziko budoucích daňových sporů, pokut, penále, či dokonce blokace účtů s potenciálně ničivým dopadem na podnikání.

2.6 Mezinárodní spolupráce v boji proti daňovým únikům

V posledních desetiletích daňové úniky přesáhly nejen hranice států, ale i kontinentů. K řešení tohoto globálního problému je třeba mezinárodní spolupráce, vzájemná informovanost a přebírání zkušeností a dobré praxe. Mezinárodními nástroji proti daňovým únikům jsou zejména smlouvy o zamezení dvojího zdanění a smlouvy o výměně informací.

Z hlediska boje proti daňovým únikům jsou smlouvy o zamezení dvojího zdanění velmi důležité, neboť umožňují efektivní výměnu informací mezi státy a jejich vzájemnou spolupráci. ČR má v současné době uzavřeny desítky takových smluv, v platnosti jich je 87, z nichž nejnovější je smlouva s Íránem, která vstoupila v platnost v srpnu 2016. Se zeměmi, se kterými se ČR nedohodla na uzavření smlouvy o zamezení dvojího zdanění, se snaží uzavřít alespoň smlouvu o výměně informací v daňových záležitostech.

Smlouvy o zamezení dvojího zdanění mají tři cíle. Prvním cílem těchto smluv je samozřejmě zabránit dvojímu zdanění. Dále slouží také k omezování daňových úniků a ochraně daňových poplatníků. Ochrana poplatníků pak spočívá v tom, že tito dopředu vědí, jakým způsobem bude jejich příjem zdaněn.

Výměna informací v daňových záležitostech je však kromě uzavírání smluv o dvojím zdanění mezi jednotlivými státy řešena také na poli EU a OECD. EU přijala v roce 2012 Akční plán pro posílení boje proti daňovým podvodům a únikům. Jedním ze záměrů

popsaných v tomto plánu je i snížení výpadků v daňových příjmech členských států EU o polovinu, a to do roku 2020. V roce 2013 potom přijal Evropský parlament usnesení o boji proti daňovým podvodům, daňovým únikům a daňovým rájům, ve kterém vymezil společný postup EU v oblasti daňových úniků a vytvořil mnoho opatření, která by měla být v nejbližších letech přijata. Evropský parlament například vyzývá k ukončení smluv o zamezení dvojího zdanění se státy, které jsou daňovými ráji, neposkytování státní podpory subjektům, které mají sídlo v daňových rájích nebo zavedení poplatku za platby do daňových rájů. Na začátku roku 2015 byl potom v evropském parlamentu zřízen Zvláštní výbor pro daňová rozhodnutí a jiná opatření podobná svoji povahou nebo účinkem. Jeho cílem je zkoumání spolupráce členských států v daňových záležitostech, výměny informací s třetími zeměmi. V současné době také probíhá implementace 4. evropské směrnice proti praní špinavých peněz do legislativy jednotlivých členských států včetně ČR. Tato směrnice mj. zavádí povinnost členských států zavést evidenci skutečných vlastníků společností, a to až na úroveň fyzických osob. EU, tak reaguje na nedávný skandál Panama Papers, který znovu poukázal na to, jak anonymita skutečných vlastníků společností může usnadňovat praní špinavých peněz, daňové úniky a také korupční jednání. [50]

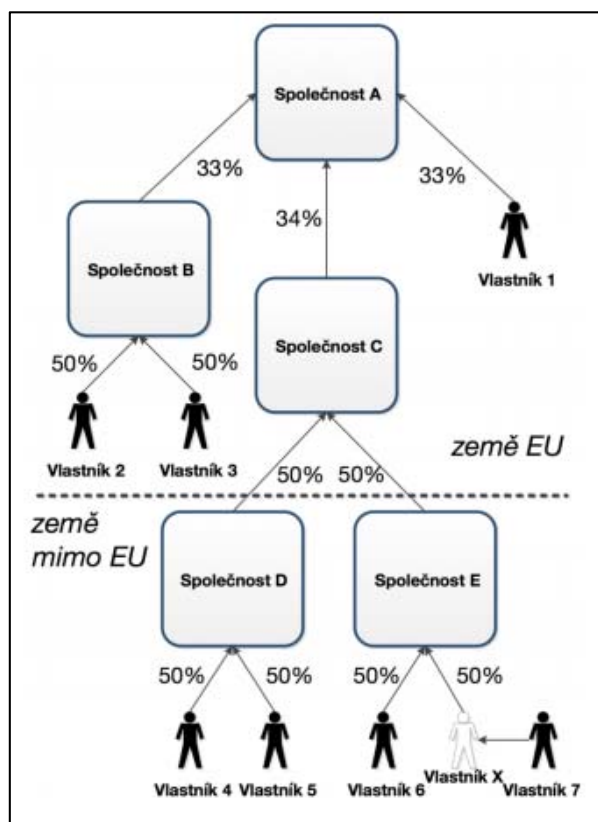
Také mezinárodní organizace OECD má pro daňové záležitosti a boj proti daňovým únikům velký význam. ČR je např. členem skupiny zemí, které v roce 2014 přistoupily k mnohostranné dohodě OECD o automatické výměně informací o finančních účtech.

Mezinárodní nástroje v boji proti daňovým únikům fungují většinou pouze na principu dobrovolnosti a není možné uložit účinné sankce za jejich nedodržování, nemohou tedy mít takové bezprostřední účinky, jako nástroje vnitrostátní, které může každý stát využívat na svém území. I přesto je mezinárodní spolupráce nutná, neboť v boji proti daňovým únikům a daňovým rájům je důležitá především výměna informací mezi jednotlivými státy.

3 PROJEKT TAXPARENCY

Položme si dvě otázky, za prvé: co je klíčový problém ve východní Evropě? Odpověď je Korupce. Za druhé: co je klíčový problém v západní Evropě? Odpověď jsou daňové úniky velkých korporací. Oba problémy mají společnou příčinu – neprůhledné vlastnické a daňové struktury nadnárodních společností.

Projekt Taxpacency, který připravily Transparency International a spolek Lexperanto navazuje na revoluční 4. směrnici EU proti praní špinavých peněz, která členským státům ukládá povinnost zavést rejstřík skutečných vlastníků právnických osob. Projekt má za cíl vyřešit problém korporátních daňových úniků a neprůhledných vlastnických struktur a odměnit společnosti, které jsou transparentní a platí daň ze zisku tzv. Taxparentní značkou. Firma, která by chtěla Taxparentní značku získat, bude muset odkrýt a doložit svou vlastnickou strukturu až po skutečné konečné vlastníky, jak můžeme vidět na obrázku č. 9, ať budou kdekoli na světě, i třeba v daňových rájích. Bude muset rovněž ukázat a doložit, kolik platí v jaké zemi firemních daní. Vizí Transparency International je do budoucna propojit tento projekt s možností ucházet se o veřejné zakázky a státní dotace. Taxparentní značka má být potvrzením, že se jedná o právnické osoby, které jsou odpovědné. [40]

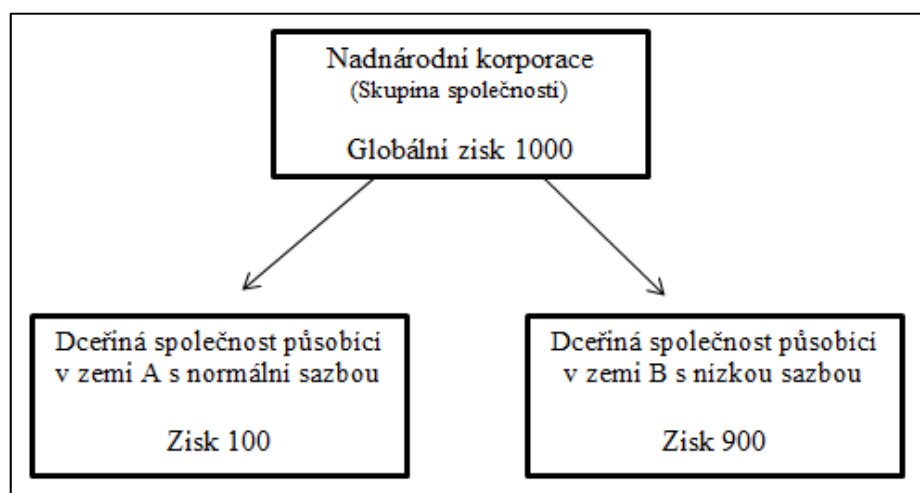
Obrázek 9: Rozkrytí vlastnických struktur až po konečné vlastníky

Zdroj: [52]

3.1 Neprůhledné vlastnické a daňové struktury společností

Řešení problému korupce vyplývající z neprůhlednosti vlastnických struktur společností spočívá ve zveřejnění vlastnických struktur až po skutečné (konečné) vlastníky (obrázek č. 9). Řešení problému vyhýbání se dani ze zisku právnických osob (korporátních daní) spočívá ve zveřejnění jejich vlastnických struktur nadnárodních společností doprovázené odkrytím skutečně odvedené daně ze zisku ve všech zemích, kde tyto společnosti působí. Zveřejnění a transparentnost doporučuje řada mezinárodních organizací i přední akademici v této oblasti. Společnosti, jež dobrovolně zveřejní svou vlastnickou strukturu až po skutečné vlastníky a svou skutečnou míru korporátního zdanění, nejsou nebezpečné. Naproti tomu u společností, jejichž vlastnická struktura a skuteční vlastníci jsou neznámí, nelze ověřit, zda v rámci své struktury nepřesouvají zisky či nevyvádějí peníze z veřejných rozpočtů např. do daňových rájů.

V důsledku globalizace je pro nadnárodní společnosti stále snadnější vyhýbat se placení korporátních daní přesouváním korporátních finančních prostředků do zemí s nízkou či nulovou daňovou sazbou. Jednoduché schéma, jak se vyhnout korporátní dani můžeme vidět na obrázku č. 10.

Obrázek 10: Jednoduché schéma vyhýbání se korporátní dani

Zdroj: vlastní zpracování

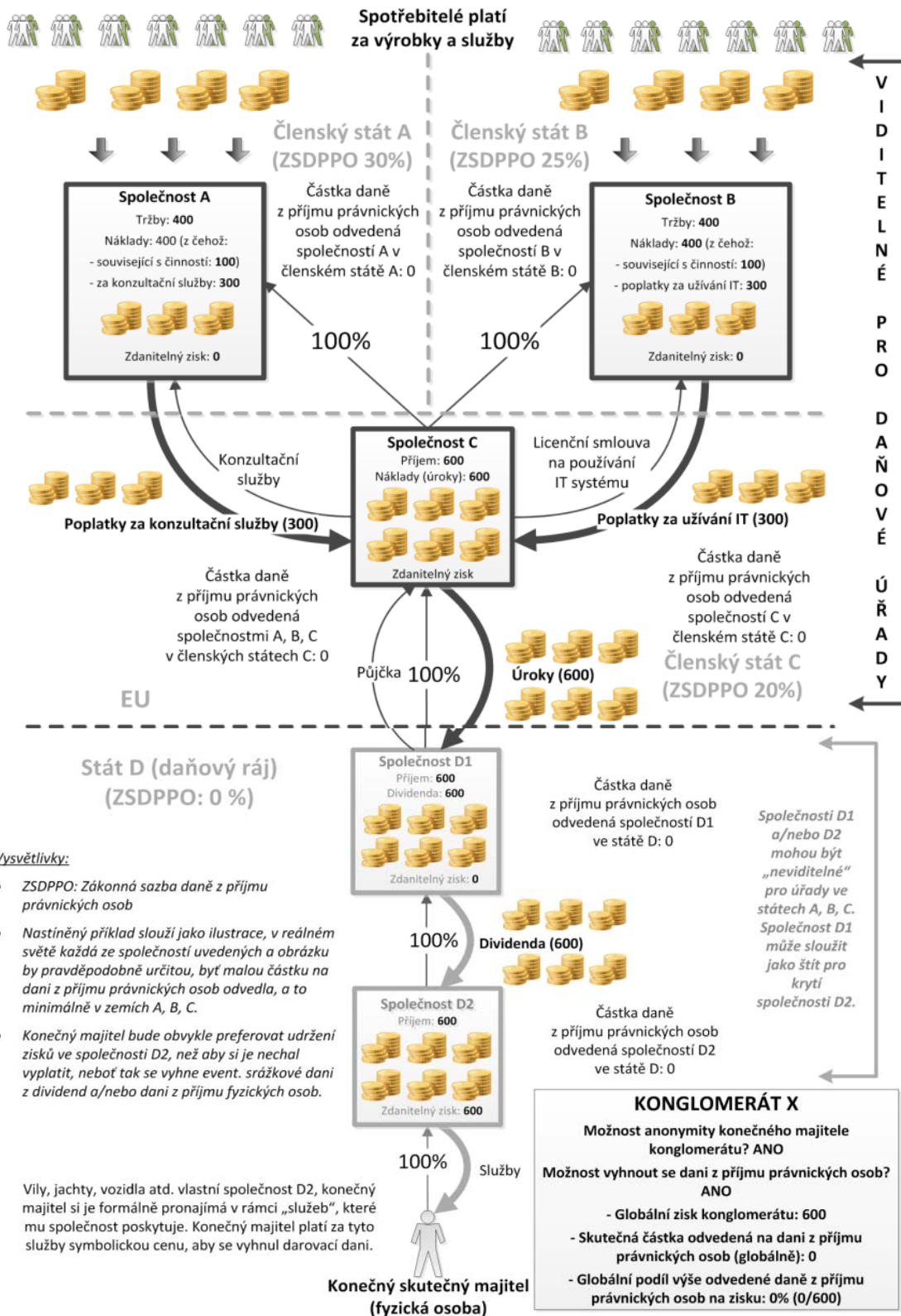
Neprůhledné vlastnické struktury fungují jako propojené potrubí, jimiž mohou být přemísťovány finanční prostředky z jedné země do druhé. Zisky vytvářené v zemích, kde mají společnosti vysoký obrat, ale současně často vysoké sazby korporátního zdanění, jsou pomocí

sítě korporátních vlastnických struktur přesouvány do zemí, kde jsou nízké sazby korporátního zdanění.

Například v rámci nadnárodní skupiny společností, může být zdanitelný příjem dceřiných společností v EU nízký, takže i jejich odvody na korporátní dani v EU budou nízké, přesto, že v dané zemi EU může být relativně vysoká sazba korporátní daně. Naproti tomu zdanitelný příjem jejich mateřské společnosti v offshorové zemi mimo EU může být díky přesunu zisků či jiných vnitroskupinových prostředků prostřednictvím vlastnických struktur z dceřiných společností vysoký; nicméně jelikož sazba korporátní daně v offshorové zemi, kde sídlí zmíněná mateřská společnost, je zpravidla nízká, rovněž tato mateřská společnost odvede na dani z příjmu právnických osob jen velmi nízkou částku.

Základní příčinou popsaného problému je informační asymetrie mezi nadnárodními společnostmi na straně jedné a daňovými úřady na straně druhé. Jestliže není známá celková korporátní vlastnická struktura nadnárodní společnosti, není možné zjistit, jestli taková nadnárodní společnost vytváří zisk či umělou ztrátu, a zároveň mít informace o tom, kolik odvedly jednotlivé dceřiné společnosti na korporátní dani v jednotlivých zemích. Bez kompletního obrázku korporátní vlastnické struktury nadnárodní společnosti, včetně všech mateřských a dceřiných společností mimo EU v rámci takové struktury, postrádají daňové úřady prostředky k odhalení globálních mechanismů daňového plánování takových společností. [60]

Komplexní schéma vyhýbání se korporátní dani můžeme vidět na obrázku č. 11. Například, má-li řetězec společností čtyři články (společnosti A a B vlastněné společností C, která je vlastněná společností D z netransparentního daňového ráje, která je vlastněná konečným majitelem X, který je fyzickou osobou) a státní orgány znají jen tři z nich (společnosti A, B a společnost C), „chytrá daňová optimalizace“ zajistí, aby „viditelné“ společnosti netvořily zisk. Zisk je pomocí systému půjček, licencí a plateb za společný software vyveden do neviditelné anonymní společnosti D z daňového ráje, kde je vyplacen anonymnímu konečnému skutečnému majiteli. Jestliže se státům po řadě let podaří uzavřít smlouvu o výměně informací s daňovým rájem, kde je registrována společnost D, konečný majitel vloží mezi společnost D a sebe novou společnost E registrovanou v jiném neprůhledném daňovém ráji, a přesune zisky z již viditelné neanonymní společnosti D do nové neviditelné společnosti E, kterou opět anonymně vlastní a vyhne se tak opět korporátní dani.

Obrázek 11: Komplexní schéma vyhýbání se korporátní dani

Zdroj: [53]

Problém neprůhlednosti vlastnických a daňových struktur nadnárodních společností má řadu negativních důsledků [46]:

- snížené příjmy z daně z příjmu právnických osob způsobené přesouváním zisku nadnárodních společností do zemí s nízkým či nulovým zdaněním;
- diskriminaci malých podniků, které na rozdíl od nadnárodních společností nemohou vytvářet neprůhledné vlastnické struktury a prostřednictvím těchto struktur přesouvat zisky do zemí s nízkým či nulovým zdaněním;
- neefektivní hospodaření s veřejnými prostředky, zejména v oblasti veřejných zakázek, grantů a nakládání s veřejným majetkem;
- ekonomická kriminalita je financována prostřednictvím neprůhledných struktur, tuto kriminalitu nelze vyšetřovat či trestat, protože není možné získat informace o skutečných vlastnících kvůli neprůhlednosti vlastnických struktur;
- neúčinné vymáhání práva, co se týče financování hospodářské kriminality, korupce a aktivit osob, na něž jsou uvaleny mezinárodní sankce, z veřejných rozpočtů.

Akcie na doručitele

Neprůhlednost vlastnických struktur společností bylo spojeno s vydáváním anonymních akcií resp. akcií na doručitele. Tento druh akcií neobsahuje jméno vlastníka na dané akcii. Nedohledatelnost vlastníků potom znemožňuje vymáhání odpovědnosti – „anonymní“ vlastník sice o firmě nebo jiném majetku rozhoduje, ale protože je neznámý, nemusí nést následky svých rozhodnutí, které jím vlastněná společnost realizuje. Nedohledatelnost vlastníků rovněž znemožňuje státu vykonávat základní funkce, neboť není v takových situacích schopen účinně vyšetřovat trestné činy, bránit praní špinavých peněz či zajistit účinný výběr některých daní. Podle zákona o transparentnosti akciových společností z roku 2013, ale již není možné vydávat akcie na doručitele a společností, které mají vydané listinné akcie na doručitele, ukládá tento zákon povinnost tyto akcie změnit, tak aby vlastník byl vždy jasný. Učinit to mohou třemi způsoby:

- transformovat stávající akcie na majitele na akcie na jméno;
- změnit podobu akcií z listinné na zaknihovanou, tj. akcie zaknihovat u Centrálního depozitáře cenných papírů, díky čemuž bude umožněna identifikace jejího vlastníka;
- akcie imobilizovat, tj. fyzicky je uložit do bankovní úschovy, čímž bude opět umožněna identifikace vlastníka a také výplata dividend.

Toto opatření, ale neznamená, že by konečným vlastníkem české společnosti nemohla být osoba vlastnící anonymní akcie. Tento zákon totiž umožňuje zrušit anonymní akcie pouze ČR, nikoliv jinde ve světě. Ve výsledku tedy bude moci být vlastníkem české společnosti další zahraniční společnost např. na Panamě, kde je stále vlastnění společnosti skrz anonymní akcie umožněno. Z tohoto důvodu by bylo vhodné regulovat poskytování tzv. offshorových služeb specializovanými poradenskými společnostmi a advokáty.

Z výše uvedeného vyplývá, že jediná transparentní forma akcií je tedy elektronická forma akcií, která za sebou zanechává elektronickou stopu a je tudíž možné vystopovat historii změn jednotlivých vlastníků dané akcie.

3.2 Taxparentní značka

Firmy, jejichž reálná míra zdanění přesahuje 10 % a které mají transparentní vlastnickou strukturu, mohou získat tzv. Taxparentní značku.

Taxparentní značka je [47]:

- interaktivní elektronická značka;
- odměňuje společnosti, které jsou transparentní a platí daň ze zisku;
- potvrzuje, že firma odkryla svou vlastnickou strukturu a skutečnou výši odváděné daně ze zisku.

Koncept Taxparentní značky je velmi jednoduchý: společnost, která zveřejní svou kompletní vlastnickou strukturu a celkovou míru skutečného korporátního zdanění, bude mít možnost získat Taxparentní značku. Kdo získá Taxparentní značku, bude mít konkurenční výhodu v podobě lepší pověsti u spotřebitelů, protože bude moci „prodat“ skutečnost, že je transparentní a poctivě odvádí daň z příjmu právnických osob. Každá společnost, která bude chtít získat Taxparentní značku, uvede do online aplikace svoji vlastnickou strukturu. Ke každé společnosti v rámci vlastnické struktury doplní údaj o zisku a dani, kterou z tohoto zisku v dané zemi zaplatila. K tomu připojí odkazy na dokumenty, které zadané informace potvrzují (například výpis z obchodního rejstříku či účetní závěrku). Online aplikace poté na základě zadaných údajů graficky zobrazí vlastnickou strukturu, vypočítá celkovou efektivní míru korporátního zdanění a udělí společnosti elektronickou Taxparentní značku. Tuto e-značku si společnost umístí na svou webovou stránku. Značka bude interaktivní: pokud na ní návštěvník „klikne“ zobrazí se zadaná vlastnická struktura a efektivní míra zdanění. Platnost značky bude jeden rok do zveřejnění nové účetní závěrky v následujícím roce.

Pro malé společnosti, například s.r.o. s přímými konečnými vlastníky fyzickými osobami, by registrace neměla trvat více jak 10 minut. Pro větší společnosti s komplikovanější vlastnickou strukturou to ale bude samozřejmě více.

Na obrázku č. 12 můžeme vidět konkrétní příklad, jak taková Taxparentní značka vypadá.

Obrázek 12: Příklad Taxparentní značky

Zdroj: [47]

TRANSPARENT – potvrzuje, že společnost zveřejnila celou svou vlastnickou strukturu, až po skutečné (konečné) vlastníky – fyzické osoby.

19 % – ukazuje, že průměrná efektivní míra korporátního zdanění konglomerátu, jehož je daná společnost součástí, je 19 % (tj. průměru efektivního zdanění všech společností v rámci dané skupiny společností ovládané uvedenými skutečnými vlastníky (bez ohledu v jaké zemi, tj. jakému státu je korporátní daň odváděna, což umožňuje odhalit hromadění zisku v offshorových zemích).

★★★ – indikují, že součet částek odvedených na korporátní dani ve všech zemích EU, kde je daný konglomerát, jehož je společnost součástí, přítomen, je mezi EUR 100K – 999K (tři čísla před K (tisíc) znamenají tři hvězdičky).

06/16 – označuje platnost TAXPARENTNÍ značky (do června roku 2016)

© – označuje, že TAXPARENTNÍ značka byla získána na základě řádné certifikace prostřednictvím výše zmíněné webové aplikace. [47]

Čtyři důvody pro zavedení Taxparentní značky [46]:

1. Taxparentní značka přinese konkurenční výhodu společnostem s transparentní dobrovolně zveřejněnou vlastnickou strukturou a efektivní mírou korporátního zdanění. Jelikož pro malé společnosti s jednoduchou vlastnickou strukturou bude získání Taxparentní značky velmi jednoduché, lze důvodně předpokládat, že se za relativně krátkou dobu vytvoří kritická masa společností používající tuto značku. To vytvoří tlak i na větší společnosti, aby tuto značku získaly, tzn. aby dobrovolně zveřejnily svou vlastnickou strukturu a efektivní míru korporátního zdanění v jednotlivých zemích.
2. Taxparentní značka přinese jednoduchý a srozumitelný nástroj pro spotřebitele, jak odlišit „čisté a daňově odpovědné“ od neprůhledných a daním se vyhýbajících firem. Díky tomu budou spotřebitelé moci nakupovat u firem s Taxparentní značkou, což bude dosud netaxparentní firmy motivovat k získání této značky.
3. I když nelze předpokládat, že společnosti se skrytými vlastníky vyvádějící zisky do daňových rájů by se staly dobrovolně taxparentními, má Taxparentní značka potenciál vytvořit určitý neformální „etický standard“, který odliší transparentní od netransparentních společností.
4. Veřejné instituce by po uvedení Taxparentní značky v život, mohly začít požadovat, aby jakékoli společnosti, jimž jsou vypláceny veřejné prostředky, měly Taxparentní značku. Tím by si stát zajistil, že skutečné vlastníci těchto společností neovlivňují přidělování veřejných peněz jejich firmám a že tyto veřejné peníze nejsou prostřednictvím neprůhledných struktur vyváděny do daňových rájů.

3.3 Implementace projektu Taxparentní značky v podmínkách ČR

Transparency International doufá v tzv. lavinový efekt u využívání Taxparentní značky. Odborníci ale hodnotí naplnění této vize spíše skepticky. Dle jejich názoru nelze počítat s hojným oceňováním vlastníků Taxparentní značky obchodními partnery či klienty.

Jedná se o webovou aplikaci a málokterý zákazník, třeba drobný spotřebitel, má standardně tendenci vyhledávat doplňkové informace o zakoupeném zboží a jeho výrobci mimo ty, které jsou uvedené na jeho obalu. Taxparentní značka však není určena k využití mimo internet. Další nevýhodou může pro Taxparentní značku představovat to, že vše co je k udělení značky potřeba, bude po řádné implementaci 4. AML směrnice přístupné i z jiných zdrojů, např. rejstřík skutečných vlastníků by v případě ČR mohl být navázán na obchodní

rejstřík. Osoby, které se o zdanění svých obchodních partnerů zajímají, mají obvykle znalosti, jak tyto informace dohledat. Drobní spotřebitelé, pokud je bude zajímat vlastnická struktura společnosti, mohou využít stejných způsobů, jelikož potřebné údaje budou na internetu volně dostupné.

Dále nikde není jistota, jestli v dnešní době, kdy je poměrně vysoká míra zdanění, někteří zákazníci docení to, že společnost, od které nakupují zboží či služby, bude mít vyšší číslo na značce než společnosti jiné. Proto nelze očekávat nárůst faktické motivace zákazníků či obchodních partnerů vybírat si dodavatele zboží či služeb podle Taxparentní značky. Na druhé straně společnosti, které budou mít přístup k veřejným zakázkám a státním dotacím, by měly být vybírány mimo jiné podle toho, zda řádně plní svou daňovou povinnost. Nicméně údaje o tom budou po řádné implementaci 4. AML směrnice k dispozici opět i bez této značky. Celý projekt Taxparentní značky, pokud bude skutečně realizován, by měl tedy existovat pouze na bázi dobrovolnosti.

Čtvrtá Evropská směrnice o praní špinavých peněz (tzv. 4. AML směrnice)

Evropská komise přijala v roce 2015 v pořadí již 4. Směrnici o praní špinavých peněz, jejímž cílem je bojovat proti financování terorismu a posílit transparentnost, pokud jde o skutečné vlastníky společností a svěřeneckých fondů. Jednotlivé členské státy musí 4. AML směrnici zapracovat do svých právních řádů do 26. června 2017.

4. AML směrnice zavádí následující změny a povinnosti pro jednotlivé státy [11]:

- **Plný veřejný přístup k rejstříkům s informacemi o skutečných majitelích:** členské státy musí zveřejnit některé informace z rejstříků s informacemi o skutečném vlastnictví společností a obchodních svěřeneckých fondů. Informace o všech jiných fondech budou obsaženy v národních rejstřících a budou přístupné subjektům, které mohou prokázat oprávněný zájem. Do těchto rejstříků budou zařazeni také skuteční vlastníci s 10% podílem v určitých společnostech, u kterých existuje riziko, že jsou zneužívány k praní peněz či daňovým únikům. Pro všechny ostatní společnosti zůstává zachována prahová hodnota 25 %.
- **Propojení rejstříků:** návrh stanovuje přímé propojení mezi rejstřiky v zájmu usnadnění spolupráce mezi členskými státy.
- **Rozšíření informací dostupných orgánům:** Komise také navrhuje, že by se na existující i nové účty měly vztahovat zesílené hloubkové kontroly. Předejde se tak tomu, aby účty, které mohou být použity pro nezákonnou činnost, unikly odhalení.

Pasivní společnosti a svěřenecké fondy, jako jsou ty, které byly odhaleny v rámci kauzy Panama Papers, budou podléhat větší kontrole a přísnějším pravidlům.

Rozdíl mezi Taxparentní značkou a 4. AML směrnicí je hlavně ten, že Taxparentní značka se spoléhá také na osobní iniciativu samotných majitelů společností, tím že zatím funguje pouze na dobrovolné bázi.

Projekt Taxparentní značky má řadu nevýhod a omezení, takže jeho budoucnost je přinejmenším nejistá.

4 ANALÝZA NÁSTROJŮ DOMÁCÍ HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY PRO BOJ S KORUPCÍ A DAŇOVÝMI ÚNIKY V KONTEXTU S DOPORUČENÍM INSTITUCÍ EU A OECD

EU a organizace OECD doporučují svým členským zemím různá legislativní i nelegislativní opatření v oblastech korupce a daňovým úniků. V těchto oblastech je totiž zvláště důležitá mezinárodní spolupráce a harmonizace jednotlivých zákonů. Protože jestliže by např. jedna z členských zemí fungovala, jako daňový ráj, tak ostatní země by byly poškozeny. Vyhýbání se daňovým povinnostem je navíc nezřídka spojeno s korupcí, kriminální činností a odkláněním veřejných prostředků. Zvláště aktivní jsou tyto instituce v oblasti korupce, kde je vidět velká snaha o společný postup. Oblast boje proti daňovým únikům je více ponechána v působnosti jednotlivých států.

4.1 Oblast korupce

Z doporučení mezinárodních organizací jako jsou EU a OECD vyplývá, že ČR by se měla zaměřit v oblasti korupce zejména na následující zákony a opatření:

- zákon o ochraně oznamovatelů korupčních případů tzv. whistleblowerů;
- zákon o státním zastupitelství a posílení nezávislosti státních zástupců;
- zákon o registru smluv;
- zákon o financování politických stran;
- zákon o úřednících (zákon o státní službě);
- zákon o střetu zájmů;
- zákon o finanční kontrole ve veřejné správě;
- rozšíření pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu;
- zprůhlednění příjemců veřejných peněz;
- průhledný legislativní proces;
- protikorupční program.

Některé z těchto opatření se už podařilo současné Vládě Bohuslava Sobotky vypracovat a schválit, ne vždy ale v takové kvalitě, jakou by si představovala odborná veřejnost nebo EU a OECD. Další opatření jsou zatím pouze buď ve formě návrhu, nebo se na nich teprve pracuje, to se týká např. zákona o finanční kontrole ve veřejné správě.

4.1.1 Ochrana oznamovatelů korupčních případů tzv. whistleblowerů

Vláda ČR na svém zasedání dne 8. února 2017 schválila návrh pravidel pro ochranu oznamovatelů protiprávního jednání tzv. whistleblowerů. Podle ministra pro lidská práva Jana Chvojky návrh zákona může pomoci nejen oznamovatelům korupce, o kterých se v souvislosti s tímto zákonem hovoří nejčastěji, ale třeba i v případě znečišťování životního prostředí. Pokud předložený vládní návrh zákona schválí poslanci a senátoři a podepíše ho prezident, začne lepší ochrana oznamovatelů platit od 1. ledna 2018.

V praxi to bude fungovat tak, že v případě, že zaměstnanec učiní na základě důvěryhodných skutečností oznámení na svého zaměstnavatele a zaměstnavatel ho následně propustí, tak zaměstnavatel bude muset prokázat, že zaměstnance propouští z jiného důvodu, než je ono oznámení, např. o korupci. Návrh zákona tedy přenáší důkazní břemeno na zaměstnavatele. Zároveň odpadají obavy zaměstnavatelů z vlny udání a křivých obvinění, kdyby se například schválil návrh zákona odměňující oznámení nějakou finanční částkou.

4.1.2 Zákon o státním zastupitelství a posílení nezávislosti státních zástupců

Nový zákon o státním zastupitelství, který předložil do Vlády ministr spravedlnosti Robert Pelikán už v roce 2016, narazil na četnou kritiku a připomínky, je tedy velice málo pravděpodobné, že by tento zákon prošel legislativním procesem do konce tohoto volebního období.

Zákon mimo jiné ruší obě vrchní státní zastupitelství (v Praze a v Olomouci) a zavádí speciální útvar pro korupční a hospodářské trestné činy se škodou přes 250 milionů Kč, pro insolvenční řízení a pro zadávání veřejných zakázek, kde by mělo pracovat 25 až 30 elitních žalobců. Zákon tedy redukuje čtyř člankovou soustavu státního zastupitelství na nově tři člankovou. Rovněž bude pevně stanoveno funkční období státních zástupců na 7 let, výběrová řízení a odvolání potom pouze na základě kárného řízení. Tyto opatření by měly významně posílit nezávislost všech státních zástupců. Dále návrh zákona zavádí pravidelná hodnocení státních zástupců.

Hlavní cíle zákona jsou tři: zkvalitnění boje s nejzávažnější ekonomickou kriminalitou a korupcí, posílení nezávislosti i odpovědnosti státních zástupců a zajištění transparentnosti soustavy státních zastupitelství.

Poměrně ostře se k novému zákonu o státním zastupitelství vyjadřují jeho kritici. Podle nich neexistuje rovnítko mezi novým zákonem a posílením boje s korupcí. S tou prý dokáží úspěšně bojovat, i současná vrchní státní zastupitelství. Naopak zřízení speciálního útvaru

může přinést riziko jeho zneužití a účelového nestíhání konkrétních lidí už proto, že nebude mít řádný dohled. Dohled by měl vykonávat pouze nejvyšší státní zástupce.

4.1.3 Zákon o registru smluv

Dnem 1. července 2016 vstoupil v účinnost Zákon o registru smluv. Všechny státní a veřejnoprávní instituce, územně samosprávné celky, státní podniky, právnické osoby, v nichž má většinovou majetkovou účast stát nebo územní samosprávný celek a další instituce definované tímto zákonem mají od 1. 7. 2016 povinnost zveřejňovat nově uzavírané smlouvy s plněním nad 50 tis. Kč bez DPH právě v registru smluv. Smlouvy je nutné v registru smluv uveřejnit bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 30 dnů od jejich uzavření. Účinnost smluv je podmíněna právě jejich uveřejněním v registru smluv. Správcem i provozovatelem Informačního systému registru smluv je Ministerstvo vnitra.

Nicméně 22. února 2017 bylo v poslanecké sněmovně prosazeno „okleštění“ zákona, povinnost zveřejňovat smlouvy by se už neměla týkat státních podniků. Normu ještě musí potvrdit Senát a prezident Miloš Zeman. Výjimka se tedy bude vztahovat např. na Českou poštu, České dráhy, Lesy ČR nebo dopravní podniky či městské holdingy tedy firmy, které ročně hospodaří se stovkami veřejných miliard. Důvodem pro schválení úpravy zákona o registru smluv bylo podle poslanců zachování obchodního tajemství státních firem.

4.1.4 Zákon o financování politických stran

Dne 1. 1. 2017 nabyl účinnosti Zákon o sdružování v politických stranách a hnutích, který přináší několik významných novinek pro fungování a hospodaření politických stran v ČR. Zákon vychází ze souboru doporučení organizace GRECO z roku 2011. Organizace GRECO ve své zprávě o ČR konstatovala, že současný systém financování politických stran a hnutí vykazuje značnou netransparentnost, především v souvislosti s podporou třetími osobami. Rovněž byly hlášeny nedostatky v oblasti zveřejňování údajů o hospodaření a kontrole, která není doplněna o odpovídající nápravné sankce a je formálně vykonávána pouze Poslaneckou sněmovnou.

Strany budou muset od začátku příštího roku povinně vést transparentní účty a jejich hospodaření bude kontrolovat nově zřízený nezávislý úřad. Nejvýznamnějším změnou potom je především nastavení hranice pro příjem darů. Strany a hnutí nesmí přijmout bezúplatná plnění nebo dary od fyzických i právnických osob, které jsou vyšší než tři miliony Kč ročně. Z důvodu zvýšení transparentnosti si také strany smějí brát úvěry jen od registrovaných k tomu určených subjektů, zejména tedy od bank.

Dodržování těchto povinností kontroluje nově zřízený Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, který má sídlo v Brně.

4.1.5 Zákon o úřednících

V roce 2015 začal v ČR platit služební zákon pro státní úředníky, který určuje pravidla pro jejich jmenování, povinnosti či odměňování, dotknout by se měl asi 65 tisíc lidí. Vláda si od zákona slibuje hlavně odpolitizování státní správy, tedy aby v okamžiku, kdy se změní Vláda, nedocházelo k masivní výměně státních úředníků. Zákon zároveň stanovuje, že na každém ministerstvu mohou být až dva političtí náměstci. Záleží ovšem vždy pouze na příslušném ministrovi, zda tuto pozici vůbec zřídí. Právě posty tzv. politických náměstků jsou terčem kritiky, k nejhlasitějším kritikům patří prezident ČR Miloš Zeman, který dokonce podal stížnost k ústavnímu soudu, právě z důvodu zřízení postu politických náměstků. Právě díky zřízení těchto postů se tak úplně totiž nepodaří, to co bylo původním smyslem tohoto zákony, tedy odpolitizování státní správy.

V důsledku zákona je na ministerstvu vnitra nově zřízen post náměstka pro státní službu, jmenovat ho bude na šest let Vláda. Tento náměstek nebude mít personální pravomoc. Náměstek pro státní službu bude jmenovat státní tajemníky na každém ministerstvu na základě výběrového řízení a písemné dohody s příslušným ministrem. Post státního tajemníka představuje nejvyšší úřednické místo na každém ministerstvu. Státní tajemníci potom mají řídit organizační věci služby a hodnocení a odměňování úředníků na jednotlivých ministerstvech a na úřadu vlády.

Očekává se, že konkurence na jednotlivé posty vedoucích ve státní správě bude výrazně větší a měli by uspět ti nejlepší na základě výběrových řízení. Zákon ale zároveň zásadně zpřísňuje pravidla pro úředníky, kdy jejich rozhodnutí nově podléhají hmotné odpovědnosti a pravidla pro odměňování jsou pevně dána.

4.1.6 Zákon o střetu zájmů

V únoru 2017 nabyla účinnosti novela zákona o střetu zájmů, kde se střetem zájmů rozumí střet veřejného zájmu se zájmem osobním. Veřejný funkcionář nesmí upřednostňovat svůj osobní zájem před zájmy, které je jako veřejný funkcionář povinen prosazovat a hájit. Osobní zájem je chápán jako takový zájem, který přináší veřejnému funkcionáři osobní výhodu nebo zamezuje vzniku případného snížení majetkového nebo jiného prospěchu.

Novela zákona o střetu zájmů ve svém původním znění upravuje pravidla pro majetková přiznání politiků. Poslanci Martin Plíšek (TOP 09) a Jan Chvojka (ČSSD) však prosadili ve

sněmovně pozměňovací návrhy, které do zákona doplnily další omezení pro veřejné činitele. Ty upírají firmám, v nichž členové kabinetu drží nejméně čtvrtinový podíl, přístup k veřejným zakázkám a nenárokovým dotacím. Součástí zákona je i ustanovení, které zakazuje členům vlády provozovat rozhlasové a televizní vysílání a vydávat periodický tisk. Tato část zákona se však bude vztahovat až na kabinet, který vznikne po volbách do Sněmovny v roce 2017.

Nově se od února 2017 budou majetková přiznání politiků a dalších veřejných funkcionářů odevzdávat elektronicky a budou k dispozici na centrálně vedené webové stránce (v minulosti byly na více než 6 tisících úřadech po celé republice, přístup k nim byl možný pouze po získání hesla s časově omezenou platností). Dále novela zákona o střetu zájmů zavádí povinnost podat oznámení o majetku už ke dni, kdy veřejný funkcionář nastupuje do své funkce, což umožní zjistit, zda v průběhu výkonu funkce nedošlo k jejímu zneužití k osobnímu majetkovému prospěchu. V zákoně je jasně uvedeno, že povinnost předkládat majetková přiznání mají i náměstci členů vlády a náměstek ministra vnitra pro státní službu, vedoucí Kanceláře Poslanecké sněmovny, Kanceláře Senátu a Kanceláře prezidenta republiky, dále také vojáci z povolání ve vojenské hodnosti podplukovník a vyšší (s výjimkou příslušníků zpravodajských služeb) a ředitelé veřejných výzkumných institucí. Novela, také vytváří nový systém sankcí podle závažnosti protiprávního jednání až do výše 1 mil. Kč.

Jedná se tedy o poměrně výrazné protikorupční změny, které mají za cíl posílit transparentnost a kontrolovatelnost výkonu veřejné funkce.

4.1.7 Zákon o finanční kontrole ve veřejné správě

Současná podoba zákona, která byla přijata, jako podmínka vstupu ČR do Evropské unie je dlouhodobě kritizována odbornou veřejností, Evropskou komisí i Světovou bankou. Zákon podle nich neodpovídá moderním trendům v nastavení procesů finančního managementu, interního auditu a centrální harmonizace veřejných institucí. ČR potřebuje v co nejbližší době nový kvalitní zákon, který by podrobněji vymezil a upravoval vymahatelnost manažerské odpovědnosti, funkčně nezávislý interní audit, účinnou aplikaci zásad řádného finančního řízení a efektivní systém harmonizace vnitřního řídicího a kontrolního systému všech subjektů veřejné správy.

Ministerstvo financí předložilo v roce 2015 nový návrh zákona o finanční kontrole, nicméně Legislativní rada vlády doporučila tento návrh přepracovat, a tak v současnosti Ministerstvo financí zpracovává novou verzi tohoto zákona. Ale vzhledem k tomu že lidé, kteří měli tento zákon na starost, tak už na ministerstvu financí nepůsobí a nebyli adekvátně

nahrazení, tak se nepředpokládá, že by byl nový zákon o finanční kontrole ve veřejné správě do konce volebního období schválen.

4.1.8 Rozšíření pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu

Toto opatření by Nejvyššímu kontrolnímu úřadu (NKÚ) dalo právo prověřovat hospodaření s veřejnými prostředky. NKÚ by získal možnost kontrolovat obce, kraje i státní firmy. Bylo by tak možné vyšetřit a do budoucna předejít kauzám typu Opencard, posvítit si na hospodaření Českých drah, Českých aerolinií nebo pražského Dopravního podniku.

Podle novely Ústavy a zákona o NKÚ, který předkládá Vláda ČR, by se rozšířili kontrolní pravomoci NKÚ na [38]:

- hospodaření s majetkem územních samosprávných celků a s příjmy a výdaji jejich rozpočtů, a to z hlediska souladu se zákony,
- hospodaření s majetkem právnických osob, v nichž má ČR nebo územní samosprávný celek alespoň 50% majetkovou účast,
- hospodaření s majetkem dalších právnických osob veřejnoprávní povahy jako jsou zdravotní pojišťovny, veřejné výzkumné instituce, dobrovolné svazky obcí, příspěvkové organizace územních samosprávných celků, Regionální rady regionů soudržnosti, Česká televize, Český rozhlas, Česká tisková kancelář, veřejné vysoké školy a Česká národní banka.

Vláda předložila toto opatření již několikrát, novely byly schválené Poslaneckou sněmovnou, nicméně zpravidla narazily v Senátu. Naposledy Senát toto opatření odmítl na konci května 2016. Tehdy senátoři nesouhlasili s údajnou duplicitu kontrol. Nicméně prozatím nelze upřít snahu Vlády prosadit tuto novelu zákona a naopak lze pochopit tvrdohlavě odmítavý přístup ze strany senátorů, kteří mnohdy zasedají v místních samosprávách a logicky se obávají kontrol ze strany NKÚ.

4.1.9 Zprůhlednění příjemců veřejných peněz

Česká Vláda byla donucena se otázkou anonymity příjemců veřejných prostředků zabývat díky 4. evropské směrnici proti praní špinavých peněz, kterou je ČR povinna implementovat nejpozději do poloviny roku 2017. Členské země budou muset zavést rejstříky konečných vlastníků, které budou obsahovat informace o konečných vlastnících firem.

Současný stav umožňuje vznik situace, kdy veřejné prostředky získávají zcela anonymní společnosti. Tato anonymita způsobuje velmi netransparentní prostředí a pro orgány činné

v trestním řízení je často nemožné vypátrat skutečné příjemce prostředků. Transparentnost vlastnické struktury až po fyzickou osobu zabrání tomu, aby osoba rozhodující o udělení veřejné zakázky byla zároveň skrytým vlastníkem vítěze veřejné zakázky a tudíž i konečným beneficentem veřejných prostředků. V současné době nelze tento typ střetu zájmů vedoucí k předražování veřejných zakázek nijak prokázat.

Podle návrhu zákona, který schválila vláda ČR, by však rejstřík konečných vlastníků měl být neveřejný a tudíž informace by často byly neověřitelné. Tento zákon byl tedy přijat v katastrofálním stavu, pravděpodobně v rozporu s evropskou směrnicí a v rozporu s doporučením a usnesením Rady vlády pro boj proti korupci. Tento zákon přináší pouze zbytečný nárůst administrativy.

4.1.10 Průhledný legislativní proces

V říjnu 2014 Senát schválil novelu jednacího řádu Poslanecké sněmovny, která má pomoci ke zprůhlednění schvalování zákonů. Novela má pomoci odhalit pokoutné legislativní „přílepy“ a posoudit jejich dopady, a to prodloužením lhůty pro seznámení se s návrhy, dále novela ruší anonymní hlasování na výborech. Tzv. „přílepy“ k zákonům dosud umožňovali jednotlivým poslancům nenápadně a na poslední chvíli propašovat do připravovaných zákonů odstavce, které s dotyčným zákonem vůbec nesouvisely. Zbylí poslanci pak často ani netušili, pro co vlastně hlasovali. Tyto přilepené paragrafy velmi často přinášeli výhody nějaké konkrétní zájmové skupině.

Po schválení novely jednacího řádu Poslanecké sněmovny, je výrazně složitější prosadit tzv. přílepek neboli pozměňovací návrh a to hned z několika důvodů. Informace, kdo navrhl pozměňovací návrhy i jak o nich jednotliví poslanci hlasují, jsou snadno dohledatelné. Poslanci se už nemohou schovávat za kolektivní rozhodnutí výboru. Dále mají poslanci, média i veřejnost více času zjistit, co je obsahem pozměňovacích návrhů, byla totiž prodloužena lhůta mezi druhým a třetím čtením alespoň na dva týdny tak, aby třetí čtení návrhu zákona proběhlo na jiné schůzi než druhé čtení, ve kterém jsou pozměňovací návrhy vznášeny. Nově také ke všem pozměňovacím návrhům musí být vydáno odborné stanovisko garančního výboru k příslušnému zákonu.

Těchto několik opatření, které se osvědčily i v jiných zemích, lze tedy hodnotit vcelku pozitivně.

4.1.11 Zákon o veřejných zakázkách

Nový zákon o veřejných zakázkách, v jehož působnosti se ročně protočí okolo 600 mld. Kč, platí o 1. října 2016. V řadě oblastí se zadávání veřejných zakázek zjednodušilo, ale podle kritiků je zákon až příliš optimistický a milně předpokládá, že zadavatelé nechtějí podvádět.

Významné změny v novém zákoně o veřejných zakázkách [8]:

- Zvýšení limitu na 50 mil. Kč pro povinné vypsání veřejné soutěže u stavebních prací (dříve 10 mil. Kč).
- Podání stížnosti na zakázku u Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže už není zdarma. Podle neziskového sektoru je tímto omezena veřejná kontrola.
- U jednotlivých položek zakázky půjde změnit cenu až o 50 procent, celková cena pak může stoupnout až o 30 procent oproti smlouvě. Prodražit zakázku je tedy mnohem jednodušší. Zákon nově stanovuje mít povinnost hodnotící komisi až u zakázek nad 300 mil. Kč.
- Města nebo úřady nemusí soutěžit, kterou advokátní kancelář si pro zastupování u soudu vyberou.
- Zjednodušení prací při posuzování nabídek. Až dosud se totiž museli členové komise zabývat všemi nabídkami, i když podle ceny bylo jasné, že nevyhrají. Podle nového zákona se bude posuzovat nejprve první nabídka podle ceny, teprve pak případně další.
- Mimořádně nízká cena může být důvodem pro vyřazení. Nový zákon umožňuje předem říct, které nabídky budou považovány za mimořádně nízké a které budou vyřazeny.
- Nový zákon ruší tzv. blacklist, tedy seznam firem, které u zakázek závažně pochybily a kvůli tomu dostaly celoplošný zákaz.
- Podle nového zákona musí vítězné firmy kompletně odkrýt své vlastníky až po koncového majitele, bez ohledu na právní formu.

4.1.12 Protikorupční program

V současnosti je protikorupční program v ČR realizován prostřednictvím vládní koncepce boje s korupcí na roky 2015 až 2017, který má za cíl definovat mantinely vládní politiky boje s korupcí, dále zejména stanovit účinné nástroje, formulovat základní obsah jednoletých akčních plánů pro boj s korupcí a vymezit jejich institucionální rámec.

Místo obsáhlých strategií jsou klíčovým nástrojem protikorupčního boje Vlády jednoleté akční plány. Ty obsahují vybraná protikorupční opatření legislativní a nelegislativní povahy, která jsou realizována jednotlivými rezorty.

4.2 Oblast daňových úniků

ČR se snaží daňovým únikům zabránit, přijímáním různých legislativních i nelegislativních opatření, jako je režim reverse - charge, elektronická evidence tržeb, kontrolní hlášení DPH nebo daňová kobra. Některé tyto opatření již v praxi fungují, o jiných se v současnosti intenzivně diskutuje, nebo se právě zavádějí. Nejvíce peněz uniká ČR u DPH a spotřební daně, proto se většina opatření zaměřuje právě na tyto typy daně.

4.2.1 Reverse - charge

Tato metoda, která se nazývá také režim přenesené daňové povinnosti, cílí na tzv. karuselové, tedy řetězové podvody, které jsou příčinou podstatné části daňových úniků v oblasti DPH. Režim reverse-charge přenáší povinnost přiznat a zaplatit DPH z dodavatele na odběratele, který v podmínkách reverse-charge musí být osobou povinnou k dani. U některých vybraných plnění je tento systém používán povinně dle zákona, neboť je vhodným opatřením proti daňovým únikům. V praxi to znamená, že dodavatel vystaví nejpozději do 15 dnů ode dne uskutečnění zdanitelného plnění daňový doklad bez vyčíslené DPH. Místo ní bude na dokladu informace o sazbě DPH a povinnosti odběratele doplnit a přiznat DPH. Odběratel musí na přijatém daňovém dokladu výši daně doplnit a odpovídá za správné přiřazení sazby daně i za její výpočet. Nárok na odpočet daně na vstupu a povinnost přiznat daň na výstupu se tedy střetávají u jednoho subjektu.

Cílem ministerstva financí ČR je rozšířit režim přenesené daňové povinnosti na více položek, kromě aktuálních plnění definovaných v zákoně o DPH (např.: všechny obiloviny a technické plodiny včetně olejnatých semen a cukrové řepy, převod povolenek na emise skleníkových plynů, kovy a drahé kovy, dodání zlata, mobilní telefony, integrované obvody, přenosná zařízení pro automatizovaná zpracování dat a videoherní konzole apod.).

Důvodem zavedení režimu přenesení daňové povinnosti jakožto opatření proti daňovým únikům, bylo především zabránit situaci, kdy poskytovatel plnění záměrně neodvede daň z přidané hodnoty, ale příjemce plnění si tuto daň od státu nárokuje.

4.2.2 Elektronická evidence tržeb

Elektronická evidence, tedy online kontrola tržeb se vztahuje na poplatníky daně z příjmů fyzických a právnických osob. Jde především o podnikatele a živnostníky, kteří přijímají platby v hotovosti, platební nebo kreditní kartou, ale také prostřednictvím stravenek, šeků nebo směnky. Výjimkou nejsou ani živnostníci, kteří nemají kamennou provozovnu nebo podnikají jen určitou část roku. Platby převodem z účtu na účet nebo formou inkasa evidenci nepodléhají. Cílem zavedení elektronické evidence tržeb je podle Ministerstva financí výrazně omezit šedou ekonomiku a daňové úniky založené na krácení tržeb a tím nastolit rovné podmínky pro podnikatele.

Údaje o každé přijaté platbě se v reálném čase odešlou od podnikatele či živnostníka pomocí elektronické pokladny do centrálního úložiště Finanční správy, kde se zaevidují. Během několika vteřin přijde zpět z centrálního úložiště potvrzení, spolu s unikátním kódem. Kód bude vytištěný na účtence, kterou obdrží zákazník, který nicméně nemá povinnost si účtenku brát.

S elektronickou evidencí tržeb by měla být spojená i účtenková loterie, která by měla motivovat zákazníky k přebírání účtenek za nákup. Účtenková loterie funguje tak, že se jednou či vícekrát slošují čísla vydaných účtenek a ta vytažená získají ceny. O jaké ceny půjde, ale Ministerstvo financí zatím neví. Nezveřejnilo ani, jak se budou čísla losovat, zda se budou muset účtenky zasílat či registrovat.

Spuštění elektronické evidence tržeb proběhne ve čtyřech etapách [10]:

1. od 1. prosince 2016 - provozovatelé stravovacích a ubytovacích zařízení;
2. od 1. března 2017 - podnikatelé v maloobchodě a velkoobchodě;
3. od 1. března 2018 - ostatní podnikatelé (lékaři, právníci, účetní, zemědělci, dopravci a další);
4. od 1. června 2018 - vybraná řemesla.

Kontrolu bude vykonávat jednak Finanční správa, ale také Celní správa např. provedením kontrolního nákupu.

4.2.3 Kontrolní hlášení DPH

Kontrolní hlášení DPH je daňový výkaz, který byl zaveden od 1. 1. 2016. jako nástroj pro efektivní odhalování daňových úniků a podvodů. Týká se všech plátců DPH tj. fyzických i právnických osob, bez ohledu na jejich velikost, výši obrátu apod.

Cílem a smyslem kontrolního hlášení je umožnit správci daně získat informace o vybraných transakcích realizovaných plátcí a ve spojení s dalšími údaji identifikovat riziková sdružení osob (řetězce, karusely) odčerpávající neoprávněně finanční prostředky z veřejného rozpočtu. Po provedené analýze se na tato spojení zaměřuje kontrolní činnost správce daně, tak aby k odčerpávání finančních prostředků nedocházelo.

Právnícké osoby podávají kontrolní hlášení vždy měsíčně do 25. – do 25 dnů po skončení kalendářního měsíce. Toto platí i pro právnícké osoby nezaložené za účelem podnikání tzv. “neziskovky” např. spolky. Fyzické osoby podávají kontrolní hlášení podle zdaňovacího období tj. měsíční plátcí měsíčně, čtvrtletní plátcí čtvrtletně ve lhůtě pro podání přiznání. Kontrolní hlášení, ale nenahrazuje daňové přiznání, jedná se o zcela odlišný institut.

4.2.4 Daňová kobra

Daňová Kobra je společný tým Národní centrály organizovaného zločinu, Generálního finančního ředitelství a Generálního ředitelství cel. Členové týmu společně bojují proti daňovým únikům a daňové kriminalitě, a to především v oblasti DPH a spotřební daně. Projekt Daňová Kobra byl formálně zahájen 11. dubna 2014 a od této doby zabránil daňovým únikům ve výši 6,2 mld. korun.

Cílem Daňové kobry je tedy včas identifikovat, odhalovat a potírat daňové úniky. Dále je to zajištění řádného výběru daní, vrácení nezákonně získaných prostředků do státního rozpočtu a postih pachatelů. Do budoucna by se měla činnost Daňové kobry zaměřit také na oblast krácení přímých daní a případně dotací.

4.3 Výsledky provedené analýzy

V posledních letech bylo v boji proti korupci a daňovým únikům, přijato poměrně mnoho nových opatření. Některá mají pozitivní efekt a byla přijata, jak odborníky, tak širokou veřejností, naopak ale některá další opatření nebyla přijata v takové legislativní kvalitě, jakou by si představovala odborná veřejnost nebo EU a OECD.

Co se týče korupce, tak pozitivního obratu bylo dosaženo v oblasti systémového přístupu, negativního obratu v oblasti vyšetřování a trestání korupce. Rok 2016 byl prvním rokem, kdy se podařilo přijmout poměrně velké množství nových zákonů, jež mohou potlačovat korupční jednání. Byla přijata nová pravidla o financování politických stran, zákon o ochraně whistleblowerů, zákon o střetu zájmů a také nový zákon o zadávání veřejných zakázek. Dále byl přijat zákon o registru smluv, jenž, se podle prvních analýz zdál velice efektivní, nicméně

v březnu byla přijata novela tohoto zákona, která ho veškeré efektivnosti zbavila. Rovněž se začali připravovat návrhy zákonů o dozorčích radách podniků poskytujících veřejné služby nebo o vnitřním řízení a kontrole veřejných financí. Na druhou stranu nebyl stále ještě přijat zákon o rozšíření kompetencí NKÚ, byť jeho projednávání bylo na konci roku 2016 ve Sněmovně opět započato. Zákon, který se určitě nepovedl, je zákon o zprůhlednění příjemců veřejných peněz. Tento zákon byl přijat v naprosto katastrofálním stavu a pravděpodobně v rozporu se všemi doporučeními. Stále ještě také nebyl přijat nový zákon o státním zastupitelství a posílení nezávislosti státních zástupců. Přehled protikorupčních opatření stručně shrnuje tabulka č. 4.

V oblasti vyšetřování a trestání korupce došlo v roce 2016 k negativnímu zvratu, kdy způsob provedení letní policejní reformy mohl značně ochromit schopnost a iniciativu policejních útvarů vyšetřovat korupční trestné činy.

Tabulka 4: Stručný přehled protikorupčních opatření

Opatření	Stav	Poznámka
Zákon o ochraně Whistleblowerů	Přijato	Platnost od 1. 1. 2018
Zákon o státním zastupitelství a posílení nezávislosti státních zástupců	Návrh	Návrh zákona čelí velké kritice, přijetí zákona je v nedohlednu
Zákon o registru smluv	Přijato	Zákon je neefektivní
Zákon o financování politických stran	Přijato	
Zákon o úřednících	Přijato	Kritika ze strany prezidenta Zemana
Zákon o střetu zájmů	Přijato	Tzv. „lex Babiš“
Zákon o finanční kontrole ve veřejné správě	Návrh	Přijetí zákona je v nedohlednu
Zákon o veřejných zakázkách	Přijato	
Rozšíření pravomocí NKÚ	Návrh	Naráží na odpor senátorů
Zprůhlednění příjemců veřejných peněz	Přijato	Přijato v katastrofálním stavu
Průhledný legislativní proces	Přijato	

Zdroj: vlastní zpracování

Rok 2016 představoval pro občany ČR určitý pozitivní posun, ve vnímání korupce, tento posun částečně vychází z objektivních skutečností, nicméně klíčovým faktorem je zlepšené subjektivní vnímání korupce občany, které může být dáno mimo jiné zlepšenou ekonomickou situací a nižším počtem mediálně významných korupčních kauz.

Na poli boji s daňovými úniky bylo v roce 2016 nově zavedeno také několik nových opatření. Mezi ty nejvýznamnější určitě patří zavedení kontrolního hlášení DPH a režimu přenesené daňové povinnosti tzv. metody Reverse – charge. Ministerstvo financí si také hodně slibuje od zavedení elektronické evidence tržeb, která je spouštěna postupně ve čtyřech vlnách. Zatím byly spuštěny první dvě vlny pro provozovatele stravovacích a ubytovacích zařízení a maloobchod a velkoobchod. Zatím není možné z dostupných statistik vliv zavedení elektronické evidence tržeb přímo odvodit. Z posledních dat zveřejněných ČSÚ vyplývá, že výsledky tržeb maloobchodu celkem vykazují za leden 2017 ve srovnání s lednem předchozího roku ve stálých cenách nárůst o 7,7 %. Obor pohostinství a ubytování, kde byla zavedena elektronická evidence tržeb už k začátku prosince 2016, vzrostl celkem o 9,1 %. Při klesající nezaměstnanosti a růstu reálných příjmů obyvatelstva je to celkem očekávaný výsledek. Jen těžko lze tedy v tomto případě hovořit o nějakém zázračném či neobvyklém nárůstu tržeb, který by souvisel se zavedením elektronické evidence tržeb.

I kdyby však všechna v současnosti navrhovaná a přijatá opatření proti daňovým únikům fungovala, negativní fenomény daňové optimalizace a skrývání původu finančních prostředků se nepodaří eliminovat, nebudou-li uvedená opatření účinně vymáhána. Jak ukazuje praxe, účinná vymahatelnost je podmíněna nejen mezinárodní spoluprací daňových orgánů jednotlivých států, ale rovněž spoluprací mezi veřejnými orgány a neziskovým sektorem, jenž svými iniciativami, jako je např. projekt Taxparentní značky, reprezentuje alternativní přístup k řešení problematiky daňové optimalizace a skrývání původu finančních prostředků. Tento projekt má za cíl vyřešit problém korporátních daňových úniků a neprůhledných vlastnických struktur a odměnit společnosti, které jsou transparentní a platí daň ze zisku tzv. Taxparentní značkou.

Co se týče budoucnosti, tak na konci roku 2017 se již nedá očekávat přijetí nějakých dalších významných zákonů, které by se zabývaly korupcí nebo daňovými úniky. Hlavním politickým tématem budou totiž volby, pravděpodobně nejdříve ty parlamentní a pak na konci roku 2017 a na počátku roku 2018 ty prezidentské. Co se týče těch parlamentních, bude záležet jen na voličích, zda se nechají postrašit vnějším nepřítelem, nebo zda budou vyžadovat civilizovanou správu věcí veřejných. V takovém případě by řešení protikorupčních problémů mohlo být jedním z klíčových volebních témat. Pokud jde o volby prezidentské, zde bude jednou z hlavních otázek jejich financování. Předchozí prezidentské volby ukázaly, že transparentnost jejich financování byla jedním z jejich největších problémů. Na vině je z velké části mezera v zákoně, neboť žádné pravidlo nezakazuje financování volební kampaní kandidátů na prezidenta firmami s netransparentními vlastníky, včetně těch ze zahraničí.

Zároveň bude třeba uhájit mnohé z přijatých protikorupčních pravidel proti snahám o jejich zrušení. Z diskuzí probíhajících v současné době na evropské úrovni během roku 2017 můžeme očekávat požadavky na regulaci offshorových poradců. Určitě Evropa také otevře palčivou otázku poskytování veřejných zakázek a dotací firmám vlastněným z daňových rájů.

[42]

ZÁVĚR

I přesto, že se ČR snaží v posledních letech bojovat proti korupci a daňovým únikům přijetím mnohých legislativních opatření, tak se nedá jednoznačně říci, že tento boj vyhrává.

Korupce je v ČR nadále vnímána jako velký problém, i přesto že se podařilo přijmout poměrně velké množství nových zákonů, jež mohou potlačovat korupční jednání, nicméně některá mnohá další zamýšlená opatření stále zůstávají nerealizována. Cílem do budoucna by mělo být přinejmenším uhájit mnohé z přijatých protikorupčních pravidel proti snahám o jejich zrušení.

Největším problémem v oblasti daňových úniků zůstávají daňové ráje a neprůhledné vlastnické struktury společností. Boj proti daňovým rájům se ČR nedaří. Podle odhadů přichází v důsledku odlivu peněz do daňových rájů ČR ročně o daňové inkaso ve výši kolem 57 mld. Kč. Podle Unie daňových poplatníků je tedy dosavadní represivní přístup neúčinný. K řešení tohoto globálního problému je třeba mezinárodní spolupráce, vzájemná informovanost, harmonizace jednotlivých zákonů a přebírání zkušeností a dobré praxe. I přes zlepšení výběru daně z přidané hodnoty a snahu bojovat s daňovými úniky bylo prosazeno jen málo opatření, která by zjednodušila český daňový systém či snížila náklady související s placením daní, což je i jeden z důvodů proč čeští podnikatelé stěhují své firmy do daňových rájů.

Alternativním způsobem, jak bojovat proti neprůhledným vlastnickým strukturám společností, korupci a daňovým únikům je projekt Taxparentní značky. Tuto značku mohou získat společnosti, které mají transparentní majetkovou strukturu a platí daň ze zisku. Taxparentní značka se spoléhá pouze na osobní iniciativu samotných majitelů společností, zatím totiž funguje pouze na dobrovolné bázi.

Vymýtí korupci a daňové úniky je prakticky nemožné, to ale neznamená, že bychom se měli spokojit se současným stavem a nepodnikat další opatření. V posledních letech se ČR v těchto oblastech podařilo nastoupit určitý pozitivní směr a toho bychom se měli i nadále držet.

Korupce a daňové úniky, jak je zřejmé z obsahu diplomové práce, je velmi významné téma, jak z hlediska celospolečenského, tak i konkrétními dopady na ekonomické subjekty. Proto tyto problémy budou i v budoucnu určitě předmětem zájmu nejen médií, ale i mnoha odborných studií.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Bisnode.cz [online]. 2016 [cit 2016-11-11]. Zájem o daňové ráje letos klesá. Dostupné z WWW: < <http://www.bisnode.cz/tiskove-zpravy/zajem-o-danove-raje-letos-klesa/>>.
- [2] Cesvsem.cz [online]. 2017 [cit 2017-02-18]. Náklady a důsledky korupce. Dostupné z WWW: < http://www.cesvsem.cz/data/data/ces-soubory/konference-seminare/gf_VymetalOstrava.pdf>.
- [3] Českénovinky.eu [online]. 2016 [cit 2016-11-14]. Represe nefunguje. Dostupné z WWW: < <http://www.ceskenovinky.eu/2016/04/20/represe-nefunguje-odchody-danovych-raju-vyresi-jen-nizsi-a-jednodussi-dane/>>.
- [4] Danoveraje.eu [online]. 2014 [cit 2016-11-08]. Členění daňových rájů. Dostupné z WWW: < <http://www.danoveraje.eu/danovy-raj/>>.
- [5] Danevraji.com [online]. 2016 [cit 2016-11-08]. Co je agresivní daňová optimalizace. Dostupné z WWW: < <http://www.danevraji.com/danove-raje-v-cislech>>.
- [6] Eceta.cz [online]. 2015 [cit 2017-05-03]. Stínová ekonomika v ČR. Dostupné z WWW: < http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf>.
- [7] Ekonom.cz [online]. 2012 [cit 2016-11-08]. Jaké jsou nejoblíbenější daňové ráje. Dostupné z WWW: < <http://ekonom.ihned.cz/c1-54903190-pryc-z-ceska-kdo-muzes>>.
- [8] Ekonomika.idnes.cz [online]. 2016 [cit 2017-05-02]. Deset největších změn v zákoně o veřejných zakázkách. Dostupné z WWW: < http://ekonomika.idnes.cz/pravidla-pro-600-miliard-0bu-ekonomika.aspx?c=A160429_2242644_ekonomika_chrs>.
- [9] Ekonomický-deník.cz [online]. 2016 [cit 2017-05-03]. Korupce v ČR. Dostupné z WWW: < <http://ekonomicky-denik.cz/korupce-v-cr/>>.
- [10] Eltrzby.cz [online]. 2016 [cit 2016-11-19]. Od kdy. Dostupné z WWW: < <http://www.eltrzby.cz/cz/od-kdy>>.
- [11] Europa.eu [online]. 2016 [cit 2017-03-15]. Komise zpřísňuje pravidla pro transparentnost. Dostupné z WWW: < http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2380_cs.htm>.
- [12] FASSMANN, M. Stínová ekonomika a práce na černo. Praha: Soudy. 2007. 358 s. ISBN 978-808-6846-217.

- [13] FRIČ, P.; M. BURIAN, a J. KABEL. Korupce na český způsob. Praha: G plus G. 1999. 302 s. ISBN 80-86103-26-9.
- [14] HAVRDA, M.; VONDRÁČEK, O. Korupce jako parazit. Praha: Sport-Press, 2013. 248 s. ISBN 978-80-87050-00-2.
- [15] CHMELÍK, J., a kol. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde. 2003. 222 s. ISBN 80-72014-34-X.
- [16] IS.MUNI.cz [online]. 2016 [cit 2017-03-04]. Nástroje proti daňovým únikům u daně z příjmů. Dostupné z WWW:
<http://is.muni.cz/th/390612/pravf_m/Nastroje_v_boji_proti_danovym_unikum_u_dane_z_prijmu.pdf>.
- [17] JUREČKA, V., a kol. Makroekonomie. Praha: Grada. 2010. 336 s. ISBN 978-80-3258-9.
- [18] KLIMEŠOVÁ, L. Daňová optimalizace. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. 126 s. ISBN 978-80-87974-06-3.
- [19] KOHOUT, P. Boj proti korupci. Praha: Úřad vlády České republiky, 2011. 125 s. ISBN 978-80-7440-053-7.
- [20] Korupce.cz [online]. 2016 [cit 2016-11-06]. Zahraniční spolupráce. Dostupné z WWW:
<<http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/zahranicni-spoluprace-105197/>>.
- [21] Korupce.cz. [online]. 2015 [cit 2016-11-06]. Index CPI a BPI. Dostupné z WWW:
<<http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/index-cpi-bpi/index-cpi-a-bpi-105998/>>.
- [22] Korupce.cz. [online]. 2015 [cit 2016-11-06]. GRECO. Dostupné z WWW:
<<http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/greco/greco-104840/>>.
- [23] Korupce.cz. [online]. 2015 [cit 2016-11-06]. Zahraniční spolupráce. Dostupné z WWW: <<http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/ostatni/epac--uncac--iaca-105198/>>.
- [24] Korupce.cz [online]. 2016 [cit 2016-11-19]. Vládní koncepce boje s korupcí na roky 2015 až 2017. Dostupné z WWW: <<http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/strategie-vlady-v-boji-s-korupci-na-obdobi-let-2015-a-2017-119894/>>.

- [25] Korupce.cz [online]. 2015 [cit 2016-11-20]. Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí. Dostupné z WWW: < <http://www.korupce.cz/cz/rada-vlady/rada-vlady-pro-koordinaci-boje-s-korupci-121697/>>.
- [26] Korupce.cz [online]. 2015 [cit 2016-11-20]. Analýza možností boje s korupcí v soukromé sféře. Dostupné z WWW: < <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-temata/ostatni/Analiza-moznosti-boje-s-korupci-v-soukrome-sfere.pdf> >.
- [27] Kurzy.cz [online]. 2016 [cit 2016-11-26]. Zájem o daňové ráje letos klesá. Dostupné z WWW: < <http://www.kurzy.cz/zpravy/409079-zajem-o-danove-raje-letos-klesa/>>.
- [28] LENÁRTOVÁ, G. Faktory vzniku daňových úniků. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislavě, 2000, s. 241 - 255. ISSN 0323-262X.
- [29] MARTINEZ, J. Daňový únik. Praha: HZ Praha s.r.o., 1995. 144 a. ISBN 80-901918-3-5.
- [30] MFCR. [online]. 2013 [cit. 2016-11-06]. Daňové nedoplatky a daňové úniky. Dostupné z WWW : <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:h7Qof_G1VkwJ:www.mfcr.cz/assets/cs/media/2013-10_Danove-nedoplatky-a-danoveuniky.pdf+&cd=9&hl=cs&ct=clnk&gl=cz >.
- [31] MFCR.cz [online]. 2017 [cit 2017-03-04]. Přehled platných smluv. Dostupné z WWW: < <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/dvoji-zdaneni/prehled-platnych-smluv>>.
- [32] MVCR.cz [online]. 2016 [cit 2017-02-28]. Registr smluv. Dostupné z WWW: < <http://www.mvcr.cz/clanek/registr-smluv.aspx> >.
- [33] MZP.cz [online]. 2015 [cit 2017-02-21]. Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017. Dostupné z WWW: < [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/kontaktني_centrum_proti_korupci/\\$FILE/OIAFK-koncepce_boj_korupce_2015_2017-20150513.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/kontaktني_centrum_proti_korupci/$FILE/OIAFK-koncepce_boj_korupce_2015_2017-20150513.pdf) >.
- [34] MZV.cz [online]. 2013 [cit 2016-11-14]. Hodnocení ČR v pracovní skupině OECD o podplácení zahraničních veřejných činitelů. Dostupné z WWW: < http://www.mzv.cz/oecd.paris/cz/zpravy_udalosti_aktuality/hodnoceni_cr_v_pracovni_skupine_oecd_o.html >.
- [35] NFPK.cz [online]. 2016 [cit 2017-03-05]. Průhledný legislativní proces. Dostupné z WWW: < <http://www.nfpk.cz/pruhledny-legislativni-proces-rest-8>>.

- [36] NFPK.cz [online]. 2016 [cit 2017-03-14]. Účinná kontrola při nakládání s veřejnými penězi. Dostupné z WWW: < <http://www.nfpk.cz/ucinna-kontrola-pri-nakladani-s-verejnymi-penezi>>.
- [37] NFPK.cz [online]. 2016 [cit 2017-03-15]. Zprůhlednění příjemců veřejných peněz. Dostupné z WWW: < <http://www.nfpk.cz/zpruhledneni-prijemcu-verejnych-penez>>.
- [38] NFPK.cz [online]. 2016 [cit 2017-03-18]. Rozšíření pravomocí NKÚ. Dostupné z WWW: < <http://www.nfpk.cz/rozsireni-pravomoci-nku-rest-9>>.
- [39] Onbusiness.cz [online]. 2014 [cit 2017-02-18]. Boj proti korupci v EU. Dostupné z WWW: < <http://www.onbusiness.cz/boj-proti-korupci-v-eu-v-prusvihu-jsou-vsechny-zeme-699>>.
- [40] Podnikatel.cz [online]. 2015 [cit 2016-11-11]. Jste vlastnický a daňové transparentní. Dostupné z WWW: < <http://www.podnikatel.cz/clanky/jste-vlastnicky-a-danove-transparentni-novy-projekt-vas-odmeni/>>.
- [41] Pravniprostor.cz [online]. 2014 [cit 2017-02-18]. Lze řešit míru korupce v EU? Dostupné z WWW: < <http://www.prawniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/k-lze-resit-miru-korupce-v-eu-krizova-vyprava-proti-korupci>>.
- [42] Protikorupčníbaromet.cz [online]. 2017 [cit 2017-05-08]. Ročenka protikorupčního barometru 2016. Dostupné z WWW: < http://www.protikorupcnibarometr.cz/pdf/protikorupcnibarometr_rocenka_2016.pdf>.
- [43] PSP.cz [online]. 2017 [cit 2017-03-01]. Zákon o střetu zájmů. Dostupné z WWW: < <http://www.psp.cz/docs/laws/2006/159.html>>.
- [44] Rekonstrukcestatu.cz [online]. 2016 [cit 2016-11-26]. 9 zákonů, které prosazujeme. Dostupné z WWW: < <http://www.rekonstrukcestatu.cz/cs>>.
- [45] Transparency.cz [online]. 2011 [cit 2016-11-06]. Co je to korupce. Dostupné z WWW: < <https://www.transparency.cz/korupce/>>.
- [46] Transparency.cz [online]. 2015 [cit 2016-11-11]. Taxparency. Dostupné z WWW: < <https://www.transparency.cz/taxparency/>>.
- [47] Taxparency.eu [online]. 2016 [cit 2016-11-11]. Vysvětlení taxparentní značky. Dostupné z WWW: < <http://www.taxparency.eu/cz/about/what>>.
- [48] Transparency.cz [online]. 2016 [cit 2016-11-20]. Index vnímání korupce 2015. Dostupné z WWW: < <https://www.transparency.cz/cpi2015/>>.

- [49] Transparency.org [online]. 2017 [cit 2017-02-18]. Corruption perceptions index. Dostupné z WWW: < <http://www.transparency.org/research/cpi/> >.
- [50] Transparency.cz [online]. 2016 [cit 2017-03-05]. Enhancing beneficial ownership transparency. Dostupné z WWW: < <https://www.transparency.cz/enhancing-beneficial-ownership-transparency/> >.
- [51] Transparency.cz [online]. 2016 [cit 2017-05-02]. Globální barometr korupce 2016. Dostupné z WWW: < <https://www.transparency.cz/podle-pruzkumu-transparency-international-poskytlo-9-ceskych-domacnosti-uplatek-za-verejne-sluzby/> >.
- [52] Taxparency.eu [online]. 2016 [cit 2017-05-03]. Taxparentní značka. Dostupné z WWW: < http://taxparency.eu/pdf/cz/co_je_taxparentni_znacka_v1.pdf >.
- [53] Taxparency.eu [online]. 2016 [cit 2017-05-03]. Ilustrace. Dostupné z WWW: < http://www.taxparency.eu/pdf/cz/PICTORIAL_v2_cz-1.pdf >.
- [54] Transparency.org [online]. 2016 [cit 2017-05-19]. What is corruption. Dostupné z WWW: < <https://www.transparency.org/what-is-corruption/> >.
- [55] Ucetnictvybezstarosti.eu [online]. 2016 [cit 2016-11-19]. Kontrolní hlášení. Dostupné z WWW: < <http://www.ucetnictvybezstarosti.eu/kontrolni-hlaseni-co-to-je-jak-na-nej/> >.
- [56] Univerzita Karlova [online]. 2016 [cit 2017-05-03]. Perspektivy harmonizace přímých daní důchodového typu v Evropské unii. Dostupné z WWW: < file:///D:/Downloads/IPTX_2013_1_11220_0_423998_0_146871.pdf >.
- [57] Úřad vlády ČR. [online]. 2013 [cit. 2016-11-06]. Protikorupční strategie vlády na období let 2013 a 2014. Dostupné z WWW: < <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2013-2014/2a---Program-na-podporuboje-s-korupci-ze-dne-6--kvetna-2013.pdf> >.
- [58] VOLEJNÍKOVÁ, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Zeleneč: Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1.
- [59] VONDRÁČEK, O. Elektronické cenné papíry – Transparentnost korporátních struktur společností. Praha: Auditorium, 2013. 396 s. ISBN 978-80-87284-43-8.
- [60] Vsem.cz [online]. 2017 [cit 2017-05-19]. Ekonomické listy – poučení z Taxleaks. Dostupné z WWW: < https://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/ekonomicke_listy/Ekonomicke_listy_1_2017.pdf >.

- [61] Wikimedia.org [online]. 2016 [cit 2016-11-06]. Corruption perception index 2015. Dostupné z WWW: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b4/Transparency_international_2015.png>.
- [62] Zákonyprolidi.cz [online]. 2017 [cit 2017-05-19]. Trestní zákoník. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
- [63] Zákonyprolidi.cz [online]. 2017 [cit 2017-05-19]. Daňový řád. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-280>>.
- [64] Zprávy.alfa9.cz [online]. 2016 [cit 2017-03-04]. Financování politických stran a volebních kampaní. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=43195>>.
- [65] ŽÁK, M. a kol. Velká ekonomická encyklopedie. Praha: Linde. 2002. 336 s. ISBN 80-7201-381-5.